

ORĘDOWNIK SAMORZĄDU

ORGAN ZWIĄZKU GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Prenumerata wynosi 2 zł kwartalnie
Opłata pocztowa opłacona ryczałtem
Telefon: Katowice 341-47

Wydawca:
Związek Gmin Woj. Śl.

Redakcja i Administracja:
Katowice, ulica Pocztowa 2, II.

Nr 10-11

Katowice, październik—listopad 1938 r.

Rok XIV

Obywatele!

W okresie ostatnich wydarzeń politycznych Naród Polski dowiódł światu, że w chwilach wielkiej wagi dziejowej potrafi stanąć ramię przy ramieniu, dążąc w zgodnym wysiłku do jednego celu — przysporzenia chwały i potęgi Ojczyzny.

OBYWATELE! Potęgę tę musimy nie tylko utrzymać, ale wielokrotnie powiększyć.

Wiemy, że opiera się ona nie tylko na sile zbrojnej, lecz również na mocnych podstawach gospodarczych. Wzmocnienie tych podstaw — podźwignięcie rolnictwa, rozwój warsztatów rzemieślniczych i przemysłowych, usprawnienie naszego handlu

zatrudnienie wszystkich rąk zdolnych do pracy

oto zadania, które stoją przed nami.

Do wykonania tych zadań potrzebujemy kapitałów. Nie kapitałów pożyczonych za granicą, lecz własnych kapitałów rodzimych, wytworzonych pracą i oszczędnością polskiego społeczeństwa; kapitałów, które powstają z groszy i złotych gromadzonych przez armię ciułaczy w kasach oszczędności.

Obchodzimy dorocznym zwyczajem

Dzień Oszczędności.

W dniu tym musimy sobie jasno uświadomić, że oszczędność nie jest pustym hasłem — ale żywą prawdą, nie jest przywilejem ludzi i społeczeństw bogatych — ale obowiązkiem codziennym ludzi i społeczeństw będących na dorobku.

Oszczędność to jedyna droga do dobrobytu jednostek i potęgi gospodarczej narodów.

Dlatego to jedyna droga do dobrobytu jednostek i potęgi gospodarczej.

Ostatnie wypadki przekonały nawet najbardziej nieufnych, że KOMUNALNE KASY OSZCZĘDNOŚCI są niezawodną lokatą kapitału. Wszystkie kasy bez wyjątku wypłacały na żądanie swych klientów wkłady, żadna nie zawiodła zaufania oszczędzających. Dziś pieniądze wycofane wracają tłumnie do kas, by pracować tam z korzyścią dla swych właścicieli i z pożytkiem dla kraju.

OBYWATELE! Przez wytrwałe oszczędzanie wszystkich zwiększamy dobrobyt własny, pomnażamy rodzime kapitały w twórczej służbie dla Narodu i Państwa.

Warszawa, dnia 31 października 1938 r.

Związek Związków K. K. O.
(—) Mikołaj Dołanowski

Związek K. K. O. we Lwowie
(—) Dr Stefan Uhma (—) Józef Dorawski

Związek K. K. O. w Poznaniu
(—) Leon Barciszewski (—) Tadeusz Adamczewski

Związek K. K. O. w Warszawie
(—) Zygmunt Chudzyński (—) Kazimierz Kohlmann

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu
(—) Tadeusz Michciński

Centralna Małopolska Kasa Oszczędności we Lwowie
(—) Leonard Makowski

Polski Bank Komunalny w Warszawie
(—) Dymitr Szarzyński

ZWIĄZEK KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W KATOWICACH

Prezes: Dr Adam Kocur, Prezydent miasta Katowic

Zast. Prezesa: Dr Wilhelm Seidler, Starosta Powiatu Katowickiego

Fryderyk Antes — Burmistrz miasta Tarnowskich Gór,
Dr Marian Dworżański — Naczelnik Wydziału Samorządowego Urzędu Woj. Śl., Jan Kędzior — Dyrektor Zarządzający K. K. O. miasta Katowic, Jan Koj — Burmistrz miasta Mikołowa, Jan Macura — Dyrektor Zarządzający K. K. O. miasta Bielska, Dr Stanisław Olszewski — Starosta pow. Pszczyńskiego, Jan Pajak — Dyrektor Zarządz.

K. K. O. powiatu Pszczyńskiego. Dr Wiktor Przybyła, — Burmistrz miasta Bielska, Marian Stępniewicz — Radaca Ministerstwa Skarbu, Ludwik Skrzypek — Dyrektor Zarządzający K. K. O. miasta Cieszyna, Bonawentura Szczotok — Dyrektor Zarządzający K. K. O. miasta Wodzisławia, Marian Wł. Tułacz — Dyrektor Związku, Władysław Weber — Burmistrz miasta Rybnika.

Zagadnienia regulacji osiedli na obszarze Województwa Śląskiego.

Osiemnaście lat mija od czasu przejęcia przez Państwo Polskie ziem Śląska Górnego i Cieszyńskiego a mimo to obszar ten do niedawna jeszcze zabudowywał się na podstawie zupełnie odmiennych zasad i przepisów, niż reszta Państwa Polskiego. W obszernym i gospodarczo tak ważnym kompleksie zagadnień budowlanych i regulacji osiedli obowiązywały tu do dnia 1 lipca 1938 roku ustawy zaborcze: niemieckie i austriackie.

Cały szereg czynników składał się na to, że stan ten stawał się coraz bardziej uciążliwy i wymagał jaknajrychlejszej sanacji, przez wprowadzenie na teren Województwa Śląskiego ustaw obowiązujących na pozostałym terytorium Państwa. Już sam układ obu ustawodawstw zaborczych sprawiał, że orientacja w nich nie była łatwa. Składały się one z szeregu rozporządzeń, z których każde regulowało pewien nie wielki odcinek zagadnień budowlanych. Ogarnięcie pamięciowe całego tego obszernego zespołu ustaw, przepisów statutów itp., które w dodatku nie były tłumaczone na język polski, stanowiło nielada trudność zarówno dla osób pracujących w budownictwie jak i dla władz, które nad zabudowę miały sprawować nadzór.

Jeśli jednak pominąć powyższe momenty „niewygody“ w posługiwaniu się ustawodawstwem, o którym wyżej mowa — to jak przedstawiała się jego wartość rzeczowa? Otóż jest faktem niezaprzeczonym, że niemieckie ustawodawstwo w zakresie zabudowy osiedli w chwili, kiedy część Górnego Śląska przypadła Polsce należało do bardziej nowoczesnych. Dalszy rozwój jego został jednak zatrzymany w r. 1920. Przyczyna tego faktu leży w tym, że niecelowym było rozbudowywanie ustawodawstwa zaborczego, które z góry przecież skazane było na wymarcie. Ten stan tymczasowości, a zarazem stagnacji w rozwoju prawodawstwa budowlanego przetrwał na terenie Województwa Śląskiego do 1 lipca 1938 r. Był to zarazem okres zastoju w dziedzinie regulacji osiedli, w której pewna działalność zaczyna przejawiać się dopiero w r. 1934. W tym roku rozpoczyna swoją pracę Biuro Planu Regionalnego Zagłębia Górnico-Hutniczego, natrafiając jednak od początku w swojej działalności na szereg nieprzewidywanych trudności ustawowych.

Stan jaki wytworzył się na Śląsku w dziedzinie regulacji osiedli w pierwszych kilkunastu latach po wojnie potwierdza w całe pełni słuszność przysłowia że: „cofa się, kto nie idzie naprzód“. Lata te ze swoim — występującym prawie w całej Europie — katastrofalnym brakiem mieszkań i koniecznością szybkiego nadrobienia powstałych w czasie wojny w tym zakresie zaległości, ze wzrastającym w szybkim tempie ruchem samochodowym i szybkim narastaniem szeregu zaga-

nień społecznych, zdrowia publicznego itp. stały się okresem niezwykle intensywnej ewolucji pojęć urbanistycznych. Można powiedzieć, że główne zasady urbanistyki dzisiejszej wykrystalizowały się dopiero w tym czasie.

W tych warunkach zastój wywołany w tej dziedzinie warunkami prawnymi na terenie Województwa Śląskiego stawał się coraz bardziej rażącym. Szereg potrzeb z zakresu regulacji i rozbudowy, które w latach powojennych coraz silniej się zarysowują nie znajduje w istniejącym ustawodawstwie żadnego albo prawie żadnego uwzględnienia, że wymienię tu tylko takie podstawowe sprawy jak zagadnienie planów regionalnych, ogólnych planów zabudowania, reglamentacji planów parcelacyjnych, komasacji budowlanej i wiele innych.

Te coraz silniej występujące braki w dziedzinie regulacji i zabudowy osiedli na terenie Województwa Śląskiego, a także pozostałej części Zagłębia Węglowego sprawiły, iż w roku 1934 powstało z polecenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wspomniane już Biuro Planu Regionalnego. Zadanie, jakie zostało biuru temu wyznaczone, polegało na opracowaniu „planu zagospodarowania“ Zagłębia Węglowego jako regionu stanowiącego pewną całość gospodarczą i geograficzną.

Nie było to pierwsze biuro tego rodzaju, jakie powstało w Polsce. W tym czasie istniały już na terenie Państwa cztery takie instytucje: w Warszawie, Łodzi, Poznaniu i Gdyni. Podczas jednak, gdy tamte biura pracowały na obszarze o jednolitym ustawodawstwie budowlanym, dającym pracy tej odpowiednie podstawy do działania, „Biuro Zagłębia“ borykać się musiało od początku z trudnościami natury prawnej. Polegały one z jednej strony na opisanych już poprzednio brakach ustawowych na terenie Województwa Śląskiego, z drugiej na różnorodności prawodawstwa, obowiązującego w obrębie trzech województw, objętych pracą biura.

„Plan zagospodarowania regionu“ — określenie to mało przemawia do wyobraźni szerokiego ogółu. Mało kto zdaje sobie sprawę, co należy pod tym pojęciem rozumieć. Dlatego postaram się określenie to bliżej tutaj wyjaśnić. Jeżeli spojrzymy na Zagłębie Węglowe takie, jakim Polska przejęła je od zaborców, to z punktu widzenia gospodarczego zwróci naszą uwagę kilka cech, które wybijają się na plan pierwszy. Są nimi:

1. silne zagęszczenie ludności i zabudowy na terenach najbogatszych w pokłady węgla,
2. duże i w znacznej części bezładne nagromadzenie wszelkiego rodzaju inwestycji przemysłowych, komunikacyjnych, energetycznych itd. na terenie, o którym mowa w pkt 1,

3. bardzo poważne braki w higienicznych warunkach bytowania ludności na powyższym obszarze,

4. nienaturalne rozerwanie obszaru Zagłębia Węglowego na trzy części, odpowiadające dawnym zabrom. Granice bowiem polityczne były też jednocześnie granicami gospodarczymi i pozostawiły wyraźne ślady w terenie.

Te cechy Zagłębia, o których wyżej mowa, wyznaczają jednocześnie najważniejsze zadania biura planu regionalnego na tym obszarze. Są nimi.

1. Uzgodnienie zabudowy z eksploatacją górniczą w ten sposób, by tereny najbogatsze w pokłady węgla w miarę możliwości wyłączyć od zabudowy. Zadanie to jest z punktu widzenia gospodarczego chyba jednym z najważniejszych, jakie biuro ma tu do spełnienia. Pokłady węgla i kruszców Śląska i całego Zagłębia Węglowego są bogactwem narodowym i stanowią najważniejszą podstawę gospodarczego rozkwitu tego obszaru. Dotychczasowy jego rozwój, który doprowadził do tego, iż pokłady węgla wielomilionowej wartości zostały unieruchomione pod ziemią wskutek zabudowania terenów nad nimi położonych i odwrotnie, iż górnicza eksploatacja terenów zabudowanych odbywała się częstokroć z narażeniem życia mieszkańców tych zabudowań — był wynikiem zupełnej bezplanowości i braku koordynacji zabudowy i górnictwa. Usunięcie tego wadliwego stanu przez wyznaczenie najwartościowszych terenów pod zabudowę i na eksploatację górniczą jest jednym z naczelných zadań planu regionalnego.

2. Kolidacja między zabudową i górnictwem nie jest jedyną, jaką spotykamy w Zagłębiu. Gęsta zabudowa i silne a nie skoordynowane nagromadzenie wszelkiego rodzaju inwestycji wywołuje na każdym kroku zjawisko ujemne, a nawet wręcz szkodliwe: osiedla mieszkalne w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów przemysłowych, które zatruwają powietrze wyciekami i dymami, linie kolejowe i arterie drogowe, tworzące niebezpieczne skrzyżowania i węzły komunikacyjne oraz wytwarzające bezużyteczne skrawki terenu, lasy, które są wycinane w celach parcelacji budowlanej, gdy jednocześnie tereny o najlepszych warunkach budowlanych używane są na inne cele: oto kilka przykładów z długiej listy, której nie sposób tutaj powtarzać. Stopniowe wprowadzenie ładu w tym zawiłym gąszczu, linii kolejowych, dróg, domów mieszkalnych, fabryk itp. oraz wyznaczenie każdej rzeczy jej właściwe miejsce należy do zasadniczych zadań planów regionalnych i planów zabudowania w ogóle.

3. Podniesienie higienicznych warunków, w jakich mieszka i żyje człowiek, jest jednym z ważnych zadań wszelkich współczesnych planów urbanistycznych. W wielkich ośrodkach przemysłu, do jakich należy polskie Zagłębie Węglowe potrzeba ta występuje z szczególną jaskrawością na tle istniejącego stanu, tak wiele pozostawiającego do życzenia. Wystarczy przejść

się po kilku osadach fabrycznych naszego Zagłębia, by stwierdzić jak mało pod tym względem dotychczas uczyniono a jak wiele nagrzeszono. Wśród długich szeregów zadymionych domów mieszkalnych rzadko spotkać można skrawek zieleni. Ponura pustynia domów, fabryk i hałd ciągnie się kilometrami, natomiast lasy, te przysłowiowe „płuca“ Zagłębia, które do niedawna jeszcze od południa sięgały do samych zabudowań Katowic i Szopieniec cofają się coraz dalej pod niszczycielską siekierą.

4. Czwartym wreszcie zasadniczym zadaniem planu regionalnego na terenie Zagłębia Węglowego jest jego zespolenie pod względem gospodarczym i usunięcie przegród, jakie wytworzyły tu dawne granice polityczne. Pod tym względem pokutują do dziś dnia na tym obszarze zjawiska, które — pominawszy już stronę gospodarczą — w sposób bardzo przykry pod względem uczuciowym przypominają, że „tutaj dawniej przechodziła granica niemiecka, rosyjska lub austriacka“. Do dziś dnia największe centra gospodarcze Zagłębia Śląskiego i Dąbrowskiego: Katowice i Sosnowiec nie posiadają nowoczesnego połączenia drogowego. Jak za dawnych czasów łączy je kręta droga, przeciskająca się między zabudowaniami i nieodpowiadającą całkowicie współczesnym wymaganiom ruchu samochodowego. Cały szereg innych połączeń komunikacyjnych urywa się wręcz na dawnej granicy, że wymienię chociażby tylko linie tramwajowe do Czeladzi i Siemianowic. Zagłębie Węglowe jest jednolitym organizmem gospodarczym niezależnie od istniejących granic administracyjnych. Przeprowadzenie tej zasady w całej polityce inwestycyjnej na tym obszarze jest jednym z ważnych zadań planowania regionalnego, którego główne cele w ogólnych zarysach powyżej określiłem.

Momentem przełomowym we wszelkich pracach urbanistycznych na terenie Województwa Śląskiego stała się niewątpliwie data wprowadzenia tutaj polskiej ustawy budowlanej. Od tej chwili znikły najważniejsze różnice ustawowe w dziedzinie regulacji i zabudowy, jakie istniały między Województwem Śląskim a resztą Polski. Jednocześnie prace urbanistyczne zyskały w obrębie Śląska należyte podstawy prawne.

Przyjrzyjmy się teraz ogólnej strukturze tej ustawy, a w szczególności w jaki sposób ujmuje ona sprawę planów zabudowania. Otóż polska ustawa budowlana jest w zasadzie ustawą ramową. Mimo swoich dużych rozmiarów — gdyż liczy aż 422 artykuły — reguluje ona jedynie najważniejsze zagadnienia z zakresu budownictwa, regulacji osiedli, parcelacji i komasacji budowlanej. Ścisłejsze sprecyzowanie spraw, które ustawą tą nie zostały określone ma się odbyć z jednej strony drogą rozporządzeń wykonawczych, wydawanych przez poszczególnych ministrów, z drugiej drogą przepisów miejscowych, wydawanych przez Śląską Ra-

dę Wojewódzką. Zakres spraw, jakie mają być w drodze przepisów miejscowych uregulowane, został w ustawie ściśle określony, a wydawanie tych przepisów następować powinno stopniowo tak, by zagadnienia szczególnie pilne i aktualne nie ucierpiały zbyt w okresie przejściowym.

Jeśli chodzi o plany zabudowania to ważność ich została w ustawie szczególnie silnie podkreślona, mają się one stać podstawą rozwoju wszelkich miejscowości zarówno miejskich jak i wiejskich. Drogą takich planów ma być wyznaczony sposób użytkowania wszelkich terenów w obrębie poszczególnych miast i osiedli wiejskich jak i znacznie szerszych ich kompleksów.

Pod względem zasięgu i stopnia szczegółowości ustawa polska rozróżnia trzy rodzaje planów zabudowania a mianowicie:

1. Plany regionalne, które zasięgiem swoim obejmują szereg gmin, a nawet powiatów. (Jeśli np. chodzi o plany regionalne Zagłębia Węglowego to obejmuje on część trzech województw). Ustalają one pod kątem widzenia celowości najważniejsze zasady podziału terenów w obrębie regionu i wyznaczają główne arterie komunikacji na tym obszarze oraz takie, które łączą go z resztą kraju.

2. Ten zasadniczy szkielet służy za podstawę dla ogólnych planów zabudowania, które obejmują przeważnie całą gminę w obrębie jej granic admini-

stracyjnych lub znaczną jej część. Plany te są już znacznie bardziej szczegółowe, zarówno pod względem podziału terenu na różne rodzaje użytkowania jak i w określeniu sieci komunikacyjnej.

3. Najbardziej wreszcie drobiazgowymi a pod względem zasięgu swojego ograniczonymi są szczegółowe plany zabudowania, które obejmują przeważnie jedynie część miejscowości określając wszystkie szczegóły jej zabudowania, urządzenia ulic itp.

Tak więc polska ustawa budowlana, obok zawartych w niej przepisów ramowych, przewiduje dwa zasadnicze czynniki, które mają stać się podstawą prawidłowego rozwoju osiedli, a które nawzajem się uzupełniają. Są nimi plany zabudowania oraz przepisy miejscowe i wykonawcze.

Życie pokaże jak system ten działać będzie na terenie Województwa Śląskiego. Ponieważ nie ma rzeczy doskonałych, liczyć się więc trzeba z tym, że nie jeden szczegół tego systemu może zawieść lub okazać się niepraktycznym. W każdym razie, tak ważne na terenie Śląska zagadnienie zabudowy i regulacji osiedli uzyskało w nowej ustawie budowlanej podstawy prawne, odpowiadające współczesnym zasadom urbanistyki i co najważniejsze nowe ogniwo łączące Śląsk z resztą Państwa Polskiego

Inż. St. Piotrowski.

Jeszcze o modernizacji księgowości w związkach samorządowych.

W sprawie nowoczesnych metod księgowości oraz dostosowania tych metod do rachunkowości w związkach samorządowych ogłosiłem w Orędowniku Samorządu już dwa artykuły. Celem tych artykułów było zainteresowanie nowoczesnymi metodami księgowości ludzi, którzy mają w samorządach styczność z gospodarką i rachunkowością. Wszystko się dziś modernizuje, modernizuje się i księgowość. Zanikają coraz bardziej tradycyjne metody księgowości, a miejsce ich zajmują metody nowoczesne, ręczne i maszynowe.

Pierwotną metodę włoską księgowania (jeden dziennik i jedna księga szczegółowa — główna) zmodernizowano na metodę francuską i niemiecką (wielodziennikową z osobną księgą główną i księgami szczegółowymi), by metody te następnie połączyć w formie tabelarycznej na metodę t. zw. amerykańską (jeden dziennik połączony tabelarycznie z księgą główną t. zw. dziennik-główna i osobne księgi szczegółowe) wreszcie na początku bieżącego stulecia wynaleziono przebitkowe metody księgowości. Zmiana metod księgowania czyli techniki zapisywania nie naru-

szyła w niczym zasad księgowości, które oparte o naukę księgowości zmianom ulegać nie mogą. Przepisy prawne, dotyczące księgowości regulowały zawsze tylko metody księgowości i pilnowały, by w niczym nie naruszono zasad księgowości. Przepisy te zmieniały się w miarę postępu modernizacji księgowości. Przed kilku laty jeszcze istniał obowiązek przedkładania ksiąg buchalteryjnych władzom, celem stwierdzenia ilości kart i zalakowania przesnurowanych ksiąg (były zabór rosyjski). W prawodawstwie polskim istnieje 59 ustaw i rozporządzeń dotyczących księgowości, a wszystko to, co hamowałoby rozwój techniki i postęp księgowania, zostało z tych przepisów usunięte względnie uzupełnione nowelami. Dzięki temu nowoczesne metody księgowania przebitkowe, ręczne i maszynowe są dzisiaj w powszechnym już użyciu. Metody te stosuje się dziś w handlu i przemyśle, w bankach i K. K. O., w zakładach ubezpieczeń społecznych, ostatnio zaś wprowadziła księgowość przebitkową poczta na całym terenie państwa, Fundusz Pracy, Monopole oraz inne instytucje i zakłady państwowe, a na terenie Izby Skarbowej

Lwowskiej prowadzi się studia nad przystosowaniem tej księgowości w kasach skarbowych.

Naturalnie, że księgowi samorządowi nie chcieli pozostać w tyle i również w rachunkowości samorządowej tę nowoczesną metodę księgowania zaczęli stosować. Księgowość przebitkową prowadzi już kilkadziesiąt związków komunalnych. Najwięcej i najpierwej zastosowano ją w miastach b. Kongresówki. Na Śląsku księgowość przebitkową zaczęto wprowadzać dość późno, bo dopiero od 3 lat. Pierwsza zastosowała tę księgowość gmina Nowy Bytom, za nią poszły miasta Chorzów, Cieszyn, Wydział Powiatowy Świętochłowice, oraz gminy Świętochłowice, Godula, Mała Dąbrówka i Piekary Śląskie. Szereg związków na Śląsku prowadzi wstępne prace nad wprowadzeniem tej księgowości od nowego roku budżetowego. Związki wprowadzając u siebie księgowość przebitkową opierały się na ustępie § 21 rozporządzenia o kasowości i rachunkowości związków komunalnych, który mówi, że „zamiast ksiąg kontowych zarządy związków komunalnych mogą prowadzić kartoteki na odpowiednich drukach“. Druki opracowano i przystosowano ściśle do potrzeb i wymogów rachunkowości samorządowej na szeregu wieczeniach dyskusyjnych, urządzanych przez sekcję księgowych samorządowych, istniejącą przy Związku Księgowych w Polsce. Związki, które księgowość przebitkową u siebie zaprowadziły są z niej bardzo zadowolone, a to dla wielu jej zalet. Do najważniejszych zalet należą: zakontowanie pozycji jednocześnie w dzienniku i na właściwym koncie za jednym zapisem, przez co unika się wielu błędów i pomyłek, bezwzględne utrzymanie księgowości à jour, łatwiejsze wzajemne uzgadnianie ksiąg, łatwość podziału pracy oraz ułatwienie ogólnej manipulacji rachunkowo-kasowej.

Do akcji modernizacji księgowości w związkach samorządowych odnoszą się przychylnie lustratorzy władz nadzorczych, Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego oraz Związki Miast, Gmin i Powiatów.

W Województwie Śląskim natomiast pożyteczną akcją modernizacji księgowości w związkach samorządowych paraliżuje wydane przez Urząd Wojewódzki Śląski „Pismo okólne“ z 30 sierpnia 1938 r. Nr Sm. II/31 3-2 dot. księgowości w związkach komunalnych. Według tego pisma okólnego, księgowość przebitkowa nie jest zgodna z rozporządzeniem Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 22 stycznia 1934 r. o kasowości i rachunkowości związków komunalnych, w szczególności zaś dziennik-główna przy tym systemie nie jest prowadzony według ustalonego wzoru, zapisy w dzienniku nie są dokonywane w bieżącej numeracji i układ rachunków w dzienniku nie odpowiada układowi kont rachunku zamknięcia sum pozabudżetowych.

Jeśli chodzi o przepisy, to autorem przepisów o kasowości i rachunkowości w związkach komunalnych jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Przepisy ślą-

skie są odbitką przepisów ministerialnych. Mimo, że przepisy są bardzo szczegółowe, jednak mają charakter ramowy i związki komunalne mają swobodę w wyborze metody księgowania oraz wzorów druków i ksiąg. Potwierdza to ostatni ustęp okólnika wyjaśniającego przepisy rozporządzenia, który tylko zaleca posługiwanie się drukami formularzy i ksiąg według wzorów dołączonych do tego okólnika. O ramowości przepisów mówi również Franciszek Greła w książce „Prawo budżetowe oraz przepisy o kasowości i rachunkowości związków samorządowych“, zaleconej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Związki więc niekoniecznie muszą prowadzić dziennik tylko metodą amerykańską (dziennik - główna), ale mogą prowadzić dziennik też metodą włoską (osobny dziennik ogólny, albo osobny dziennik kasowy i osobny memoriałowy). W tym drugim dzienniku nie ma w ogóle rachunków, nie może więc być mowy o zgodności układu kont dziennika z układem kont rachunku zamknięcia sum pozabudżetowych; a w metodzie księgowości przebitkowej dziennik prowadzi się właśnie albo metodą włoską (jeden dziennik) albo, gdzie tego podział pracy wymaga, metodą wielodziennikową. Jeżeli prowadzi się dziennik metodą wielodziennikową, to poszczególne dzienniki odpowiadają działom księgowości, a nie muszą i wielokrotnie nie mogą odpowiadać układowi kont rachunku zamknięcia sum pozabudżetowych. Nawet jeśli prowadzi się dziennik metodą amerykańską to często go się skraca i nie zawsze układ rachunków odpowiada układowi kont rachunku zamknięcia sum pozabudżetowych, gdyż często jest to technicznie niemożliwe, mianowicie wtedy, kiedy większa ilość rachunków niezmiernie by dziennik przedłużyła i uczyniła go za długi, niewygodny i nieekonomiczny w prowadzeniu. Praktyka bowiem wykazała, że dziennik - główna opłaca się tylko wtedy prowadzić, jeśli nie zawiera on więcej niż 11 kont. Jeśli kont jest więcej niż 11, a dziennie zapisze się więcej niż 1 stronę dziennika, wtedy korzystniej jest prowadzić dziennik inną metodą, mianowicie włoską albo wielodziennikową. Są naturalnie ludzie, którzy otarli się gdzieś o księgowość, prowadzoną metodą amerykańską, tylko tę metodę rozumią i chcieliby ją wszędzie stosować, bez względu na to, czy to ekonomicznie się opłaca, czy nie i czy to pracę księgowego ułatwi, czy skomplikuje. Stąd pochodzą przeróżne wkładki do dziennika i pisanie w dzienniku różnokolorowymi atramentami, co jest źródłem wielu utrapień i pomyłek, a jednocześnie niezgodne z zasadami księgowości. Według nauki księgowości, celem dziennika jest dokonanie w nim zapisów w porządku chronologicznym i uzyskanie przez to sum obrotowych dla kontroli reszty księgowości, w której zapisy dokonuje się systematycznie na właściwych rachunkach. To zadanie dziennik w księgowości przebitkowej całkowicie spełnia.

Jeśli chodzi o numerację pozycji w dzienniku, to należy wyjaśnić, że celem numeracji jest szybkie odszukanie pozycji w poszczególnych księgach oraz szybkie odszukanie dowodu, ponadto jeszcze numeracja kontroluje chronologiczność zapisów. Jeśli w księgowości jest pozycji mało, numeracja wcale nie jest potrzebna, bo są zarówno przy każdej pozycji jak i na każdym dowodzie daty. Jeśli pozycji jest dużo, numeracja jest konieczna. Można zastosować numerację bieżącą dowodów mimo, że niektóre dowody, zwłaszcza asygnacje zbiorowe musi się kilkakrotnie wpisywać a wtedy w dzienniku numer kilkakrotnie się powtórzy, a można też zastosować numerację bieżącą pozycji w dzienniku, wtedy zaś dowody zbiorowe będą nosiły kilka numerów pozycji dziennika. I jeden i drugi sposób jest dobry i spełnia całkowicie zadanie, przy tym obydwa sposoby są zgodne z zasadami księgowości.

Jak już wyżej nadmieniono, związki wprowadzające księgowość przebitkową opierały się na cytowanym ustępie § 21 rozporządzenia o rachunkowości. Autor ustalając przepis, że „zamiast ksiąg kontowych, zarządy związków mogą prowadzić kartoteki“ niewątpliwie miał na myśli tylko księgowość przebitkową, gdyż księgowość ta w tym czasie była już szeroko stosowana, prowadzenie zaś osobno pisanej kartoteki i osobno pisanego dziennika nie tylko nie ułatwiłoby księgowania, ale przeciwnie — jak to wykazała praktyka — skomplikowałoby robotę. Układ kont w kartotece księgowości przebitkowej jest dostosowany — zgodnie z przepisami — do układu kont rachunku zamknięcia sum pozabudżetowych.

Jako księgę główną prowadzi się w księgowości przebitkowej księgę sald. Do księgi tej wpisuje się co miesiąc obroty i salda poszczególnych kont z kartoteki. Suma obrotów księgi sald musi być zgodna z sumami obrotów dziennika. Układ kont w księdze sald jest znowu w myśl przepisów zgodny z układem kont rachunku zamknięcia sum pozabudżetowych. Celem księgi głównej jest wykazanie ogólnych sum obrotów i stanów (sald) poszczególnych rachunków oraz kontrola obrotów odnośnych ksiąg szczegółowych. Zadanie to księga sald spełnia całkowicie.

Reasumując: Księgowość przebitkowa w związkach samorządowych jest opracowana i prowadzona zgodnie z przepisami. Nie tylko z przepisami, ale i z nauką księgowości, a co najważniejsze znakomicie i całkowicie spełnia cele i zadania księgowości. Jest to przekonanie nie tylko moje osobiste, ale również ogółu księgowych samorządowych. W przekonaniu tym utwierdza nas opinia kół fachowych, naukowców oraz coraz szersze stosowanie nowoczesnych metod księgowości. Dlatego też pismo okólne Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego wywołało ogólne zdziwienie, a to tym bardziej, że Urząd Wojewódzki Śląski w tej sprawie zasadniczej przed wydaniem okólnika nie zasięgał opinii ani Związku Gmin, ani zarządów związków komunalnych, ani wreszcie poszczególnych rachunkowców. A o zdanie tych kół, w sprawach zasadniczych, jeśli chodzi o rachunkowość, Urząd Wojewódzki Śląski zawsze się pytał. Tak było przy wprowadzaniu w życie instrukcji rachunkowo-kasowej w r. 1928 oraz rozporządzeń Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 1934 r. o budżetowaniu i rachunkowości związków komunalnych. Opinia zaś rachunkowców, zarządów związków i komisji rewizyjnych tych związków, które przebitkę już prowadzą, jest za przebitką. Podobnego okólnika nie wydał dotychczas żaden z Urzędów Wojewódzkich na terenie Państwa, mimo, że jak już wyżej nadmieniłem przebitka stosowana jest w wielu związkach komunalnych na terenie b. Kongresówki i o kilka lat wcześniej niż na Śląsku.

W imię zatem postępu w organizacji rachunkowości związków samorządowych, pismo okólne Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego winno być wycofane, bo godzi ono w możliwość osiągnięcia w rachunkowości związków dobroczynnych korzyści, jakie nowoczesne metody księgowości dają. Jeśli zaś metoda księgowości przebitkowej nie jest zgodna z przepisami, to należy przepisy te zmienić względnie uzupełnić. Dla jasności wystarczy dodanie do odnośnego ustępu § 21 rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej o rachunkowości związków komunalnych słów „w formie księgowości przebitkowej ręcznej albo maszynowej“.

Broda Rudolf.

Ochrona przed pożarami i innymi klęskami*)

Przed ogólnopolskim Tygodniem Obrony Przeciwpożarowej w prasie śląskiej ukazał się artykuł propagandowy o roli straży ogniowych w czasie pokoju i wojny, w którym znalazł się zarzut, że hamulcem w rozwoju organizacji strażackich jest niedocenywanie ofiarnej pracy strażaka przez społeczeństwo i że to niezro-

zumienie udziela się często i władzom gminnym, które skąpią pieniędzy na zakup najpotrzebniejszych urządzeń i dopiero pod presją władz wojewódzkich lub powiatowych, ściśle współpracujących ze strażactwem w zakresie obrony przeciwpożarowej, udaje się uzyskać potrzebne na te cele fundusze.

*) Referat naczelnika gminy Tomanka Piotra, prezesa Oddziału Powiatowego Straży Pożarnej na powiat Świętochłowice, wygłoszony na posiedzeniu powiatowej rady.

Ponieważ zakres działania i obowiązki gmin określone są w ustawie, postanowiłem na dzisiejszym zebra-

niu rady, gdzie zbiera się większość przełożonych gmin powiatu, przypomnieć główne postanowienia ustaw i przepisów, obowiązujących w tej dziedzinie.

Całokształt zagadnienia ochrony przeciwpożarowej w Polsce obejmuje ogólnopolska ustawa z dnia 13. III. 1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami. Sejm bowiem Śląski, do którego praw należy m. in. ustawodawstwo w dziedzinie organizacji straży pożarnych, rozciągnął ustawę z dnia 16. VII. 1937 r. ogólnopolską ustawę na woj. śląskie, zmieniając ją tylko tam, gdzie ze względu na autonomiczno-administracyjny ustrój zmiany były potrzebne. Na tej ustawie opiera się dalszy rodzaj akcji w kierunku skutecznego zwalczania pożarów i innych klęsk.

W pierwszym rzędzie ustawa zajmuje się strażami ochotniczymi i zapewnia im możliwość rozwoju przez zapewnienie źródeł pokrycia kosztów, związanych z wyszkoleniem i zaopatrzeniem w sprzęt. Dalszym zagadnieniem, które znalazło rozwiązanie jest ustalenie kompetencji władz państwowych i samorządowych, trzecim to ustalenie obowiązków ludności przy zapobieganiu i tłumieniu pożarów. Ustawa dzieli się na IX. rozdziału, 53 artykułów. Rozdział I zawiera postanowienia ogólne, z których najważniejsze są te, że ochrona ma być zorganizowana według gmin, że spełnianie zadań, związanych z ochroną przed pożarami i innymi klęskami, w granicach gmin powierza się przełożonym tych gmin, jako organom wykonawczym rządowych władz administracji ogólnej. Przełożeni gmin spełniają więc czynności te nie we własnym zakresie działania, lecz jako organa wykonawcze władz państwowych, bo piecza nad bezpieczeństwem w ogóle, należy do Państwa. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi Ministrami władny jest w drodze rozporządzeń wydawać szczegółowe przepisy o zapobieganiu, powstawaniu oraz rozszerzaniu się pożarów i innych klęsk.

Ustawa jako r. mowa, przewiduje w bardzo licznych wypadkach uregulowanie pewnych spraw rozporządzeniami ministrów i zarządzeniami wojewodów i starostów.

Rozdział II mówi o strażach pożarnych i dzieli je na: 1) ochotnicze, 2) przymusowe, 3) zawodowe i 4) prywatne. Ochotnicze i przymusowe straże są nam znane, jak również ich powstanie. Zajmiemy się najpierw strażą zawodową. Zasadniczo gmina miejska, licząca ponad 40.000 mieszkańców obowiązana jest utrzymywać własną straż zawodową a wojewoda może zwalniać poszczególne gminy miejskie od utrzymywania własnej straży, jeżeli istnieje ochotnicza straż, odpowiadająca potrzebom miejscowym.

Jeden z ważnych artykułów to art. 6, według którego w gminach, liczących ponad 40.000 mieszkańców, istnieją zasadniczo straże pożarne ochotnicze. Jeżeli środki na to pozwalają, gmina może utworzyć straż za-

wodową. W razie konieczności wojewoda zarządzi utworzenie przez gminę straży pożarnej zawodowej. W razie braku straży ochotniczej lub zawodowej, albo gdy straże takie są niewystarczające w stosunku do potrzeb miejscowych, gmina obowiązana jest utworzyć przymusową straż pożarną. Przymusowa straż pożarna winna być utworzona w taki sposób, aby zdolna była do niezwłocznej akcji ratunkowej we wszystkich wypadkach, przewidzianych regulaminem (art. 30).

Zgodnie więc z intencją ustawodawcy, właściwą organizacją w gminach poniżej 40.000 ludności są straże pożarne ochotnicze, chociaż może istnieć w gminie także inna straż np. przymusowa, zawodowa albo nawet prywatna. W gminie może być więcej straży ochotniczych nie tylko jedna. Wspominam o tym dlatego, że w niektórych gminach, które powstały w ostatnim czasie z połączenia dwu gmin, złączono również straże.

Bardzo ważny jest ust. 2 art. 6, który mówi o utworzeniu straży przymusowej wtedy, jeżeli brak straży ochotniczej lub zawodowej, lub jeśli straże te są niewystarczające. Takie wypadki będą zachodzić w naszych warunkach górnośląskich najczęściej, bo pod względem liczebnym straże ochotnicze nie wystarczają. Mogą zachodzić również inne przyczyny, aby wzmocnić straż ochotniczą. Ocena czy straż ochotnicza jest wystarczająca, czy też nie należy do władzy administracji ogólnej, która może zmusić gminę do utworzenia straży przymusowej. W jaki sposób i z kogo mogą być tworzone przymusowe straże pożarne, określi rozporządzenie wykonawcze.

W poszczególnych gminach zależnie od warunków lokalnych, będą różne wypadki, w których straż pożarna może być potrzebna do akcji ratunkowej. — Dlatego też, zależnie od tego, regulamin winien obejmować wszystkie możliwe wypadki.

Jeżeli chodzi o straże prywatne, to są straże, do których utworzenia zobowiązane są przedsiębiorstwa. Rozporządzenie wykonawcze ustali, jakiego rodzaju przedsiębiorstwa obowiązane są utworzyć i utrzymywać prywatne straże pożarne oraz w jakich wypadkach może nastąpić zwolnienie od tego obowiązku, jeżeli w danej miejscowości istnieje dostatecznie silna straż pożarna. W razie zwolnienia od tego obowiązku, rozporządzenie wykonawcze ustali obowiązek płacenia pewnych sum na rzecz gminy.

Art. 8 wprowadza nowe pojęcie, mianowicie: „miejscowa straż pożarna“ i nieznaną dotąd jednostkę organizacyjno-taktyczną okręgowe pogotowie pożarne.

Zawodowe i przymusowe straże pożarne oraz pogotowie okręgowe są z samego prawa strażami pożarniczymi miejscowymi.

Władza tj. starosta po wysłuchaniu opinii gminy i wydziału powiatowego może nadać ochotniczym strażom pożarnym i prywatnym strażom pożarnym cha-

rakter miejscowej straży, jeżeli odpowiadają warunkom, wymaganym od takiej straży.

W dalszych postanowieniach ustawy jest mowa o utworzeniu okręgowego pogotowia pożarniczego, aby zapewnić pomoc tam, gdzie straże pożarne są niewystarczalne. Gminy łączą się w takie pogotowia i mają obowiązek utrzymania go. Zasady zaopatrzenia straży i pogotowi w sprzęt oraz zasady organizacyjne określi rozporządzenie wykonawcze a Minister Spraw Wewnętrznych może ustalić statuty i regulaminy wzorowe, do których muszą być dostosowane statuty i regulaminy nowopowstających i już istniejących straży pożarnych.

Wymagania, jakie stawia się kierownikom jednostek pożarnych tj. naczelnikom straży, pogotowi, instruktorom itd. określa art. 12 ustawy. Wybór lub mianowanie tych osób wymaga zatwierdzenia władzy. Wojewoda ma prawo zawiesić w czynnościach naczelnika, straży itp. i to nie tylko ochotniczych, zawodowych i przymusowych, ale nawet prywatnych. Członkowie straży pożarnych miejscowych oraz pogotowi w czasie pełnienia służby korzystają z ochrony praw na równi z urzędnikami w rozumieniu ustaw karnych.

Nowym jest przepis, według którego techniczne kierownictwo akcji ratunkowej należy do naczelnika tej straży, która pierwsza przybyła na miejsce. Jeżeli jednak przybędzie straż zawodowa (nie prywatna) naczelnik tej straży obejmie techniczne kierownictwo. Utrzymanie porządku i bezpieczeństwa przy pożarze należy do organów bezpieczeństwa publicznego, w razie ich nieobecności do przełożonego gminy. Rządowa władza administracji ogólnej może wysłać delegata i przez tego delegata objąć ogólne kierownictwo.

Rozdział III mówi o obowiązkach gmin i mieszkańców. Gminy są zobowiązane w ramach budżetu: 1) zaopatrywać straże pożarne miejscowe w odpowiedni sprzęt techniczny ratunkowy oraz środki konieczne do użycia tego sprzętu do akcji ratowniczej, 2) dostarczać pomieszczeń potrzebnych dla pogotowia i stałych dyżurów straży, dla celów jej wyszkolenia oraz dla przechowywania sprzętu technicznego straży, 3) urządzić i utrzymywać urządzenia sygnalizacyjne i alarmowe, 4) zapewnić dostarczenie dla akcji ratunkowej dostatecznej ilości wody, 5) popierać akcję społeczną w celu utworzenia i utrzymywania ochotniczych straży pożarnych. Podkreślam, że ustawa wyraźnie mówi o tych obowiązkach w ramach budżetu.

Przełożony gminy, po zasięgnięciu opinii fachowej naczelnika miejscowej straży pożarnej (naczelników miejscowych straży pożarnych) oraz po wysłuchaniu kolegium zarządu gminy obowiązany jest sporządzić regulamin zapobiegania i tłumienia pożarów i innych klęsk na obszarze gminy. W celu współdziałania poszczególnych gmin przy zapobieganiu i tłumieniu pożarów i innych klęsk wydziały powiatowe po zasięgnię-

ciu opinii fachowej powiatowego instruktora straży pożarnych, obowiązane są sporządzić regulamin takiego współdziałania dla całego powiatu: Wszelkie regulaminy wymagają zatwierdzenia władzy. Wszelkie osoby w gminie zamieszkałe lub czasowo tam przebywające, obowiązane są stosować się do obowiązków określonych w regulaminie.

Dalszy rozdział mówi o wynagrodzeniach i odszkodowaniach. Zakład Ubezpieczeń płaci za ratowanie mieszkań ubezpieczonych koszty ratowania, za zużycie, uszkodzenie używanych lub dostarczonych środków przewozowych, inwentarza pociągowego itd. Rada Ministrów może rozporządzeniem nałożyć na gminy i przedsiębiorstwa obowiązek ubezpieczenia członków straży od nieszczęśliwych wypadków. Do orzeczenia w sprawach odszkodowania powołane są władze administracji ogólnej oraz sądy. Gminy ponoszą koszty (art. 35), wynikające z wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 25.

Gminy są obowiązane w ramach budżetu: 1) zaopatrywać straże pożarne miejscowe w odpowiedni sprzęt techniczny, ratunkowy oraz środki konieczne do użycia tego sprzętu do akcji ratowniczej; 2) dostarczać pomieszczeń potrzebnych dla pogotowia i stałych dyżurów straży, dla celów jej wyszkolenia oraz dla przechowywania sprzętu technicznego straży; 3) urządzić i utrzymywać urządzenia sygnalizacyjne i alarmowe; 4) zapewnić dostarczenie dla akcji ratunkowej dostatecznej ilości wody; 5) popierać akcję społeczną w celu utworzenia i utrzymywania ochotniczych straży pożarnych.

Wydatki, wymienione w art. 35 powinny być umieszczone w preliminarzu budżetowym gminy i pokryte ze zwyczajnych dochodów gminy. Jeżeli przedsiębiorstwa, zakłady i t. p. zostały zwolnione z obowiązku utrzymywania własnej straży, wtedy rozporządzenie Wojewody Śląskiego wydane w porozumieniu ze Śląską Radą Wojewódzką ustali normy opłat na rzecz gminy i sposób pobierania. Gminy mogą żądać zwrotu kosztów pomocy, udzielonej przez miejscową straż w przypadkach bliżej określonych w ustawie.

Bardzo ważne jest postanowienie art. 39, według którego (w górnośląskiej części woj. śląskiego) zakład ubezpieczeń oraz prywatne towarzystwa ubezpieczeń od ognia obowiązane są przeznaczać na koszty akcji przeciwpożarowej sumy, których wysokość ustala na każdy rok rozporządzenie Wojewody Śląskiego wydane w porozumieniu z Śląską Radą Wojewódzką.

W dalszych rozdziałach jest mowa o nadzorze, który sprawuje nad gminą starosta, nad strażami bezpośrednio — przełożeni gmin oraz w fachowym i organizacyjnym nadzorze przy ewtl. pomocy organów fachowych zawodowych straży i związku straży pożarnych.

Rozdział VIII zawiera postanowienia karne. Grzywny z tych kar wpływają do gasy gminnej na cele pożarnictwa.

Z postanowień przejściowych i końcowych jest najważniejszym może to, że organizacja straży pożarnych, zgodnie z przepisami tej ustawy następować będzie stopniowo w terminie, jaki określi rozporządzenie wykonawcze. Ustawa zasadniczo weszła w życie w 6 miesięcy po jej ogłoszeniu. Jednocześnie tracą moc przepisy dotychczasowe w sprawach unormowanych ustawą.

Do ustawy ogólnopolskiej wyszły 3 rozporządzenia i to Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 26. II. 1937 roku o postępowaniu przy zawiadamianiu w drodze telefonicznej lub telegraficznej o wypadkach klęsk żywiołowych, Ministra Komunikacji o ulgach kolejowych przy przejazdach straży i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16. X. 1937 r. o rozmieszczeniu, liczebności i zaopatrzeniu miejscowych straży pożarnych i uznaniu straży pożarnych za miejscowe. Według tego rozporządzenia podstawą przy ustalaniu liczebności straży jest pluton, składający się z 3 sekcji, i stanowiący zespół 25 ludzi. Ilość plutonów uzależnia się od stopnia niebezpieczeństwa pożarów lub innych klęsk, który określa się według: 1) obszaru działania straży lub pogotowia i liczby mieszkańców zamieszkałych na tym obszarze, 2) sposobu zabudowania, liczby i rodzaju budyn-

ków, 3) stanu zaopatrzenia w wodę, 4) charakteru przemysłowego (ilości i rodzaju zakładów przemysłowych), 5) charakteru specjalnego (uzdrowiska, położenie nadgraniczne, obiekty użyteczności publicznej, obiekty wojskowe i t. p.).

Przełożony gminy po wysłuchaniu kolegium zarządu gminy obowiązany jest opracować plan rozmieszczenia i liczebności miejscowych straży pożarnych oraz ustali liczbę plutonów. Plany te zatwierdza starosta. W gminach liczących od 10 000 do 40 000 mieszkańców straż pożarna powinna posiadać co najmniej jeden pluton zmotoryzowany, przy mniejszej liczbie, tj. poniżej 10 000 mieszkańców, mogą nie posiadać plutonów zmotoryzowanych. Przełożony gminy ustala szczegółowy wykaz rodzaju i ilości sprzętu potrzebnego do każdej straży.

Wojewoda określi, które osiedla mają charakter przemysłowy lub specjalny oraz kolejność, w jakiej powinna następować organizacja straży oraz kolejność, winna następować organizacja straży na terenie poszczególnych gmin. Okres zaopatrzenia straży w sprzęt nie może przekroczyć lat 3.

Wyczerpującym komentarzem do ustawy przeciwpożarowej, z której także korzystałem, jest komentarz Jerzego Adelsteina, naczelnika Wydziału Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Przegląd ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, okólników, wyjaśnień władz itp.

Wypłata dodatków i udziałów komunalnych, uiszczonych papierami wartościowymi.

W myśl pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 27. IX. 1938 r. Nr D. III. 13888/4/38, skierowanego do wszystkich izb skarbowych oraz Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy), izby skarbowe (Wydział Skarbowy) poleca podległym Kasom Urzędów Skarbowych wypłacić związkom samorządowym z sum komunalnych zaliczkowo gotówką 50 % nominalnej wartości figurujących na osobnych kontach związków samorządowych papierów wartościowych, przyjętych po dzień 31. III. 1938 r. na dodatki i udziały komunalne — za wyjątkiem 4½ % listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, skryptów dłużnych Skarbu Państwa oraz 3 % Państwowej Renty Ziemiańskiej. Za wymienione skrypty dłużne Skarbu Państwa należy wypłacić pełną wartość nominalną (100 %) za 4½ % listy zastawne Państwowego Banku Rolnego 75 % wartości nominalnej, a za obligacje 3 % Państwowej Renty Ziemiańskiej 60 % wartości nominalnej.

Zarządzenie co do przekazania reszty należności związkom samorządowym, jak również co do wyrównania kont sum komunalnych wydane zostanie dodatkowo.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje pismem okólnym z dnia 17. X. 1938 r. (Dz. Urz. Min, Spr, Wewn,

Nr 31, poz 191) do wiadomości powyższe pismo Ministerstwa Skarbu. Jednocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, iż przekazanie reszty należności komunalnych, o czym jest mowa w ust. 2 powyższego zarządzenia, obejmować będzie różnicę pomiędzy kursem giełdowym poszczególnych papierów wartościowych, a kursem określonym w ust. 1 tego zarządzenia.

Pomoc związków samorządowych w pobieraniu opłat i wkładek od przedsiębiorców na rzecz Funduszu Pracy.

Jak wynika z informacji Biura Głównego Funduszu Pracy, przedsiębiorstwa, którym związki samorządowe powierzają wykonywanie dostaw i robót, bardzo często nie regulują w terminie należnych Funduszowi Pracy opłat i wkładek, przypadających za zatrudnionych pracowników. Powstałe stąd zaległe należności Funduszu Pracy niejednokrotnie stają się po likwidacji tych przedsiębiorstw nieściągalnymi wobec braku majątku do zajęcia.

Mając na uwadze, że związki samorządowe korzystają z wydatnej pomocy kredytowej Funduszu Pracy, w związku z czym zapewnienie możliwie pełnych wpływów pieniężnych do tej instytucji ma dla nich poważne znaczenie, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnym z dnia 13. IX. 1938 r. (Dz. U. M. Spr. Wewn. Nr 28, poz. 172) uwa-

za za wskazane udzielanie przez związki samorządowe pomocy Funduszowi Pracy przy poborze opłat i wkładek od przedsiębiorstw, zatrudnionych przy dostawach i robotach samorządowych. W szczególności zaś Ministerstwo zaleca, ranych z przedsiębiorstwami w sprawie dostaw i robót, po-
 stanowienie, uprawniające je do żądania od przedsiębiorców przedkładania zaświadczenia z Funduszu Pracy o stanie rozrachunku przedsiębiorstwa z Funduszu Pracy i do dokonywania potrąceń zaległych należności na rzecz Funduszu Pracy z sum, przeznaczonych do wypłaty.

Pełnomocnictwo udzielone przez zarząd gminy w rozumieniu ustawy o opłatach stemplowych.

W „Orędowniku Samorządu“ Nr 6—7 z 1938 r. wydrukowano orzeczenie N. T. A. w powyższej sprawie. Niżej podaje się wykładnię ustawy o opłatach stemplowych, ustaloną przez Ministerstwo Skarbu (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 26, poz. 641 z dnia 30. IX. 1938 r.):

Osoba fizyczna, będąca organem osoby prawnej, nie jest jej pełnomocnikiem (organem osoby prawnej jest osoba fizyczna, która bądź na mocy przepisu prawnego, normującego ustrój danej osoby prawnej, bądź na mocy ustalającego ten ustrój prywatno-prawnego oświadczenia woli — np. aktu fundacyjnego albo statutu stowarzyszenia lub spółki — jest uprawniona do wytwarzania woli osoby prawnej i oświadczenia tej woli). Pismo zatem, którym organ osoby prawnej stwierdza w imieniu tej osoby prawnej, że pewna osoba fizyczna również jest organem tejże osoby prawnej, nie jest pełnomocnictwem i nie podlega opłacie stemplowej, przewidzianej w art. 111 u. o. s.

Jeśli zaś organ osoby prawnej upoważnia do działania w imieniu tejże osoby prawnej osobę fizyczną, nie będącą organem tejże osoby prawnej, to pismo stwierdzające takie upoważnienie jest pełnomocnictwem, przewidzianym w art. 111 u. o. s.

Prokurent osoby prawnej nie jest jej organem, lecz jest pełnomocnikiem o zakresie działania ściśle określonym w art. 61 kodeksu handlowego. Pismo zatem stwierdzające prokurę jest pełnomocnictwem i podlega opłacie stemplowej według zasad art. 111 i 112 u. o. s.

Pismo podpisane przez osobę prawną, zaopatrzone w nagłówek „Wzory podpisów“, wymieniające nazwiska osób fizycznych i ujawniające przy każdym nazwisku podpis (bądź własnoręczny bądź podobiznę) oraz stosunek prawny między daną osobą prawną a daną osobą fizyczną — pismo takie jest pełnomocnictwem co do każdej z owych osób fizycznych, nie będącej organem danej osoby prawnej, jeśli z treści pisma wynika, że dana osoba fizyczna jest upoważniona do sporządzania czynności prawnych w imieniu osoby, będącej wystawcą pisma, o którym mowa. To upoważnienie może być wyrażone bądź ogólnie (co do wszystkich wymienionych osób fizycznych) np. słowami: „uprawnieni do zastępowania“, „uprawnieni do dysponowania rachunkiem“, „uprawnieni do zaciągania zobowiązań“, bądź indywidualnie przy poszczególnym nazwisku, np. wyrażeniami: „prokurent“ lub „pełnomocnik w myśl art. 66 kodeksu handlowego“. Rzecz jasna, że tezy ujawnione w dwóch zdaniach poprzedzających należy stosować również do pisma nie zaopatrzonego w nagłówek „Wzory podpisów“, jeśli poza tym treść pisma jest zgodna z schematem, podanym w dwóch zdaniach poprzedzających.

Jeśli prócz pisma określonego w ustępie poprzedzającym sporządzono inne pismo, również stwierdzające pełnomocnictwo udzielone osobie, której podpis utrwalono w postaci wzoru podpisu, to ta okoliczność nie zwalnia od opłaty

pisma, zawierającego wzór podpisu. W myśl bowiem art. 111 ust. 3 u. o. s. opłacie, przewidzianej w tym artykule podlega każdy egzemplarz pełnomocnictwa.

W kwestii, czy od pisma, zawierającego wzory podpisów, a wymieniającego dwie lub więcej osób jako pełnomocników, należy się opłata przewidziana w art. 111 u. o. s. raz jeden czy wielokrotnie, rozstrzyga zasada padana w ustępie przedostatnim art. 111, objaśniona wykładnią Nr 162 oraz ustępem drugim wykładni Nr 390 (Nr 20 z 1938 r. i Nr 1 z 1934 r. Dz. Urz. Min. Sk.) Jeśli tekst, który według wyjaśnień powyższych nie jest pełnomocnictwem, został notarialnie uwierzytelniony, to podlega opłacie stemplowej według zasad art. 139 u. o. s. (co zostało już częściowo ujawnione w ustępie czwartym wykładni Nr 473 ogłoszonej w Nr 28 Dz. Urz. z 1936 r.).

Należy zaniechać wymierzenia podwyżek stemplowych od pism, których dotyczy wykładnia niniejsza, sporządzona do końca października 1938 r. bez uiszczenia opłaty stemplowej, jeśli opłaty pojedyncze zostaną uiszczone do końca 1938 r.

Współdziałanie władz administracji ogólnej i organów związków samorządowych przy wykonywaniu ustawy o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych.

Ustawa z dnia 5. VIII. 1938 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 447) i rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy z dnia 19. VIII. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 477) wchodzi w życie z dniem 5. IX. 1938 r.

Ponieważ należyte wykonanie powyższej ustawy mieć może doniosłe znaczenie dla rozwoju życia gospodarczego w kraju, a w stosowaniu przepisów tej ustawy i rozporządzenia wykonawczego w szczególności przepisów, dotyczących kontroli przemiału zboża i obrotu mąką i kaszą, poważny udział przypada władzom administracji ogólnej i organom związków samorządowych, przeto Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem Nr 30 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 26, poz. 159) uważa za konieczne zwrócić uwagę na niektóre z tych przepisów oraz udzielić wskazówek i wyjaśnień co do sposobu ich stosowania i sposobu postępowania odnośnych władz.

A) Ewentualne współdziałanie zarządów gmin w poborze opłaty od mąki i kaszy.

Do uiszczenia opłaty od mąki i kaszy obowiązane są osoby, które wprowadzają te produkty do wolnego obrotu (§ 10 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego). Opłatę uiszcza się przez umieszczenie na opakowaniu z mąką lub kaszą odpowiednich etykiet (§ 13 ust. 1). W etykiety należy zaopatrywać się w kasie właściwego terytorialnie urzędu skarbowego (§ 21 ust. 1). Jak z przytoczonych wyżej przepisów wynika, pobór opłaty odbywa się bez współdziałania władz administracji ogólnej względnie zarządów związków samorządowych. W myśl jednakże przepisu § 21 ust. 2 w wyjątkowych przypadkach izba skarbową może upoważnić zarządy gmin do sprzedaży i wydawania etykiet. Przypadki takie mogą się zdarzać np. w województwach wschodnich i mogą mieć na celu ułatwienie zaopatrywania się w etykiety płatnikom, zamieszkałym w wielkiej odległości od urzędu skarbowego.

W jaki zaś sposób należy postępować przy wydawaniu etykiet, wynika z przepisów § 22. W myśl tego paragrafu etykiety otrzymuje się na podstawie księgi poboru etykiet według załączonego do rozporządzenia wzoru

Nr 4, w której odnośne rubryki wypełnia kasa urzędu skarbowego względnie zarząd gminy (§ 21 ust. 2), zaopatrując każdą pozycję poboru etykiet w pieczęć urzędu (względnie zarządu gminy) i podpis urzędnika upoważnionego. Księga ta powinna być oparafowana przez kasę urzędu skarbowego lub zarząd gminy, upoważniony do wydawania etykiet.

B) Wydawanie kart kontroli przemiału gospodarczego.

Opłacie nie podlegają mąka i kasza, przeznaczone do spożycia we własnym gospodarstwie producenta lub pracownika rolnego (art. 2 ust. 1 ustawy). Obrót tymi produktami podpada pod pojęcie obrotu gospodarczego (§ 36 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego).

Na jakich warunkach powinien być dokonywany przemiał zboża na cele obrotu gospodarczego, określa szczegółowo § 37 rozporządzenia wykonawczego. W szczególności — producentom i pracownikom rolnym przysługuje prawo od przemiału zboża bez uiszczenia opłaty od otrzymywanej mąki i kaszy na podstawie imiennych kart kontroli przemiału gospodarczego według załączonego do rozporządzenia wzoru Nr 9, wydawanych wymienionym wyżej osobom przez sołtysa gromady lub zarząd miejski jednorazowo na cały rok gospodarczy (od 1. VIII. danego roku do 31. VII. następnego roku) lub na poszczególne partie zboża.

Sołtysi i zarządy gmin miejskich pobierają od producentów i pracowników rolnych tytułem wynagrodzenia po 10 groszy od każdej wydanej karty kontroli, wynagrodzenie to przypada w gromadach na rzecz sołtysów, w gminach miejskich zaś wpływa do kasy miejskiej lub też — za zgodą zarządu miejskiego — na rzecz pracownika, wydającego karty kontroli.

Karty kontroli podlegają ścisłemu zarachowaniu i kontroli. Sołtysi otrzymują je bezpłatnie od zarządów gmin za każdorazowe zapotrzebowanie. Zarządom gmin karty kontroli są przydzielane również bezpłatnie przez odnośne starostwa, które znowuż zaopatrują się w nie w urzędach skarbowych. Starostwa i zarządy gmin prowadzą zapisek przychodu i rozchodu kart kontroli według załączonego do rozporządzenia wzoru Nr 10. Sołtys powinien przechowywać zeszyty otrzymanych kart kontroli aż do ich wyczerpania, po czym grzbiety wydanych kart kontroli zwrócić zarządowi gminy.

C) Kontrola przemiału zboża i obrotu mąką i kaszą.

Kontrola przemiału zboża i obrotu mąką i kaszą uregulowana została w § 50 rozporządzenia wykonawczego w ten sposób, że urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych przez swoje organa wykonawcze sprawują w miastach wojewódzkich, powiatowych i w miastach wydzielonych z powiatowych związków samorządowych kontrolę wszystkich zakładów przemiału zboża, wytwórni wyborów mącznych oraz zakładów hurtowej i detalicznej sprzedaży mąki i kaszy, a w innych miastach i gminach wiejskich — kontrolę tylko tych zakładów przemiału zboża i wytwórni wyrobów mącznych, które na rok 1938 wykupiły świadectwa przemysłowe od I do V kategorii włącznie.

Kontrola pozostałych zakładów przemiału zboża, wytwórni wyrobów mącznych oraz zakładów hurtowej i detalicznej sprzedaży mąki i kaszy należy do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej i zarządów gmin przy współdziałaniu zainteresowanych organów samorządu gospodarczego.

Do władz tych i organów należy więc kontrola wszystkich zakładów hurtowej i detalicznej sprzedaży mąki i kaszy na obszarze gmin wiejskich i miast, nie będących siedzibą władz powiatowych i nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, a ponadto kontrola zakładów przemiału zboża i wytwórni wyrobów mącznych, znajdujących się na tymże obszarze, o ile wykupiły one na rok 1938 świadectwa przemysłowe VI, VII lub VIII kategorii. Kontrola ta wykonywana będzie na terenie poszczególnych gmin pod kierownictwem i nadzorem starostwa. Współdziałanie w kontroli organów samorządu gospodarczego będzie podlegał na wykonywaniu czynności, o których mowa w § 37 pkt. 11 i § 46 ust. 2.

W omawianej kontroli współdziałać będzie również Policja Państwowa, przy czym jednak jej udział w kontroli ograniczać się będzie do tych czynności, które w dalszym ciągu niniejszego okólnika określone są jako kontrola dorywcza; poza tym Policja Państwowa współdziałać będzie przy wykonywaniu kontroli w roli asystencyjnej, tj. w każdym takim wypadku, kiedy przez inne organa kontroli wezwana zostanie ze względów bezpieczeństwa lub spokoju publicznego.

Kontrolę transportu mąki i kaszy we wszystkich miejscowościach wykonują organa urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych oraz powiatowych władz administracji ogólnej przy współdziałaniu władz samorządowych i organów Polskich Kolei Państwowych. Rzecz jasna, że wykonywanie kontroli transportu mąki i kaszy przez Policję Państwową oraz władze samorządowe aktualne będzie przy transporcie kołowym na drogach, przechodzących przez obszar odnośnych związków samorządowych, a w niektórych przypadkach również przy transportach na drogach wodnych.

Za wykonywanie kontroli nad obrotem mąką i kaszą przez zarządy gmin będzie przyznane wynagrodzenie, którego wysokość ustalona zostanie oddzielnym zarządzeniem. Celem uzyskania materiału orientacyjnego proszę PP. Wojewodów o przedstawienie im w terminie od dnia 1. XI. 1938 r. wniosków co do wysokości i sposobu wypłaty gminom tego wynagrodzenia.

Zakres czynności wynikających z zadań kontroli przemiału zboża i obrotu mąką i kaszą, przedstawia się jak następuje:

I. Nadzór nad zakładami przemiału zboża podlega na dokonywaniu rewizyj obrachunkowych i dorywczej kontroli.

Przy rewizji obrachunkowej zakładu przemiału zboża należy:

1. sprawdzić na podstawie księgi obrachunkowej i załączonych do niej dokumentów: a) ilość zboża (żyta, pszenicy i jęczmienia), otrzymaną przez zakład przemiału, b) ilość zboża wziętą do przemiału, c) ilość mąki (żytniej, pszennej i jęczmiennej) i kaszy (pszennej i jęczmiennej), otrzymaną z przemielonego zboża przy uwzględnieniu normalnego rozkurzu podczas mielenia, d) ilość mąki i kaszy, wydaną z zakładu przemiału do obrotu gospodarczego i do obrotu handlowego (wewnątrz kraju), wysłaną zagranicę lub na obszar W. M. Gdańska i wywiezioną do innych młynów,

2. ustalić na podstawie księgi obrachunkowej zapasy zboża oraz mąki i kaszy, jakie powinny znajdować się w zakładzie przemiału;

3. ustalić rzeczywiste zapasy zboża oraz mąki i kaszy, zamagazynowane i znajdujące się w przerobieniu;

4. wyprowadzić ewentualne nadwyżki lub ubytki przez porównanie zapasu książkowego z rzeczywistym.

Straty powstałe przy mieleniu zboża i magazynowaniu gotowych produktów przemiału, przeciętnie wynoszą od 3% do 5% zboża wziętego do przemiału, jeżeli chodzi o mąkę tzw. pytlówkę, natomiast 2% ilości zboża wziętego do przemiału, jeżeli chodzi o mąkę tzw. razówkę. A więc za 100 kg zboża powinno się otrzymać około 65 kg pytlówki względnie 95 kg razówki. Straty te jednak zależne są od technicznego urządzenia przedsiębiorstwa, należy je zatem traktować indywidualnie dla każdego zakładu przemiału.

Stwierdzone przy rewizji nadwyżki zboża oraz mąki i kaszy powinny być zapisane do księgi obrachunkowej na przychód, a stwierdzone ubytki — na rozchód. W każdym przypadku należy zbadać przyczynę powstania nadwyżek lub ubytków celem stwierdzenia, czy zakład zapisuje do księgi obrachunkowej wszystkie ilości otrzymanego zboża oraz wytworzonej mąki i kaszy, tudzież czy nie wypuszcza mąki i kaszy bez uiszczenia przepisowej opłaty (o ile chodzi o okres, w którym istnieje obowiązek uiszczenia opłaty).

Poza wyszczególnionymi wyżej czynnościami należy ustalić: a) na jaką ilość mąki i kaszy zakład przemiału pobrał etykiet każdego rodzaju w badanym okresie (na podstawie księgi poboru etykiet), b) na jaką ilość mąki i kaszy zakład przemiału posiada etykiet każdego rodzaju w chwili przeprowadzania rewizji, c) na jaką ilość mąki i kaszy zakład przemiału wyrochodował pobranych etykiet oraz porównać tę ilość (lit. c) z ilością mąki i kaszy, rzeczywiście wydaną z zakładu przemiału.

Wszystkie wyniki rewizji obrachunkowej należy uwiarygodnić w księdze obrachunkowej. Rewizje obrachunkowe w zakładach przemiału zboża należy przeprowadzić przynajmniej dwa razy w ciągu roku.

Kontrola dorywcza zakładu przemiału polega na sprawdzeniu: 1) czy zakład przemiału nie posiada połączenia z wytwórnią wyrobów mącznych lub z zakładem detalicznej sprzedaży mąki i kaszy (§ 43), 2) czy worki z mąką i kaszą układane są w sposób umożliwiający ich przeliczenie i skontrolowanie zawieszonych na nich etykiet (§ 47), 3) czy przemiał gospodarczy zboża odbywa się na warunkach określonych w § 37 ust. 1, 3, 4, 7, 8, 9 i 13, 4) czy zakład przemiału przy obrocie mąką i kaszą między młynami stosuje się do postanowień § 35, 5) czy wywóz mąki i kaszy za granicę lub na obszar W. M. Gdańska odbywa się zgodnie z przepisami § 31, 6) czy pokredytowe kwoty opłaty od mąki i kaszy zostały uiszczone we właściwych terminach. Poza tym należy przeprowadzać czynności kontrolne, przewidziane w § 52 ust. 1.

II. Nadzór nad zakładami hurtowej sprzedaży mąki i kaszy odbywa się przez przeprowadzenie rewizji obrachunkowych i kontroli dorywczej.

Rewizja obrachunkowa zakładów hurtowej sprzedaży mąki i kaszy podlega na sprawdzeniu poszczególnych pozycji przychodu i rozchodu księgi magazynowej z załączonymi do niej dokumentami oraz na porównaniu pozostałości książkowej z rzeczywistym zapasem mąki i kaszy.

W przypadku stwierdzenia nadwyżek lub ubytków mąki i kaszy należy postąpić analogicznie, jak w zakładach przemiału zboża.

Wyniki rewizji powinny być uwiarygodnione w księdze magazynowej. Rewizje obrachunkowe w zakładach hurtowej sprzedaży mąki i kaszy należy przeprowadzać przy-

najmniej dwa razy w ciągu roku. Kontrola dorywcza zakładów hurtowej sprzedaży mąki i kaszy polega na dokonaniu czynności kontrolnych przewidzianych w § 52 ust. II.

III. Nadzór nad zakładami detalicznej sprzedaży mąki i kaszy odbywa się przez przeprowadzenie dorywczej kontroli.

Kontrola ta polega na dokonaniu czynności wymienionych w § 52 ust. III.

IV. Nadzór nad wytwórniami wyrobów mącznych odbywa się przez przeprowadzenie dorywczej kontroli, polegającej na dokonaniu czynności, wyszczególnionych w § 52 ust. IV.

Poza tym w piekarniach należy porównywać ilość mąki, wziętej do produkcji ze zdolnością przetwórczą przedsiębiorstwa, ustaloną na podstawie danych, o których mowa w § 46 ust. 2, a to celem sprawdzenia, czy piekarnia nie używa mąki pochodzącej z obrotu gospodarczego lub z potajemnego przemiału.

V. Nadzór nad transportem mąki i kaszy odbywa się przez przeprowadzenie dorywczej kontroli, polegającej na dokonaniu czynności wymienionych w § 53.

Szczególną uwagę należy zwrócić na transport mąki i kaszy odbywający się na szosach i drogach oraz na transport tych produktów drogą wodną, a to celem zapobieżenia przenikaniu do obrotu handlowego (zwłaszcza do zakładów detalicznej sprzedaży i do piekarń) mąki i kaszy przeznaczonej do spożycia we własnym gospodarstwie producenta lub pracownika rolniczego i zwolnionej wskutek tego od opłaty (worki z taką mąką i kaszą nie są zaopatrzone w przepisowe etykiety i plomby).

Również niezbędnym jest zwrócenie szczególnej uwagi, aby pieczywa wytworzone z mąki, przeznaczonej do spożycia we własnym gospodarstwie producenta lub pracownika rolnego nie było przewożone przez te osoby do miast celem wprowadzenia do obrotu handlowego (§ 37 ust. 12). Należy mieć na uwadze, że brak np. na chlebie firmowej etykiety piekarni nasuwa przypuszczenie, iż chleb taki został wypieczony przez producenta lub pracownika rolnego z mąki przeznaczonej do spożycia w jego własnym gospodarstwie, a więc z mąki, do której opłata nie została uiszczona.

Kontrolę przedsiębiorstw wymienionych wyżej należy przeprowadzać w taki sposób, aby normalny bieg pracy w kontrolowanym przedsiębiorstwie nie został zakłócony i aby dla przedsiębiorcy kontrola ta była możliwie najmniej uciążliwa.

W przypadku stwierdzenia większego ruchu w zakładzie detalicznej sprzedaży mąki i kaszy należy odstąpić od zamierzonej kontroli, o ile tylko nie ma uzasadnionych obaw co do istnienia przestępstwa w danym zakładzie.

Rewizje obrachunkowe, jak również kontrola dorywcza wymienionych wyżej przedsiębiorstw winna być zawsze niespodziewaną i w takim czasie wykonywaną, kiedy odnośnie przedsiębiorstwo nie znajduje się w momencie poważnego nasilenia ruchu. To ostatnie zastrzeżenie nie odnosi się do tych przypadków, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie nadużycia.

Zakłady przemiału zboża i wytwórnie wyrobów mącznych mogą być kontrolowane o każdej porze dnia i nocy bez względu na to, czy przedsiębiorstwo jest w ruchu lub nie, zakłady zaś hurtowej i detalicznej sprzedaży mąki i kaszy mogą być kontrolowane w nocy tylko o tyle, o ile tego istotna przyczyna będzie wymagała.

W razie stwierdzenia niezgodności stanu faktycznego z obowiązującymi przepisami, należy przede wszystkim

przeprowadzić niezwłocznie dochodzenia, mające na celu wyjaśnienie, czy mąka lub kasza pochodzi z nielegalnego obrotu oraz ustalenie źródła jej pochodzenia, tudzież osoby lub firmy, dla której jest przeznaczona. Wyniki dochodzenia należy niezwłocznie przedstawić odpowiednim władzom zgodnie z przepisami § 35.

Pobieranie prób mąki i kaszy, przewidziane w § 7 rozporządzenia wykonawczego powinno być ograniczone do wyjątkowych przypadków i stosowane tylko wówczas, gdy w inny sposób nie można ustalić, czy dany produkt przemiału podlega ustanowionej opłacie.

D) Parafowanie ksiąg kontrolnych.

Do obowiązków zarządów gmin należy wreszcie parafowanie ksiąg kontrolnych, o których mowa w § 56 rozporządzenia wykonawczego.

Jak już wyjaśniono w piśmie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 24. VIII. 1938 r. Nr SS. 55/178-1 za wykonywanie tej czynności gminy mogą pobierać opłatę administracyjną na podstawie art. 27 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, przy czym opłata za oparowanie jednej księgi nie powinna w zasadzie przekraczać sumy zł 3 (trzy złote).

Zechcą P. P. Wojewodowie powyższe wyjaśnienia i wskazówki podać do wiadomości i stosowania podległym władzom administracji ogólnej, jak również zarządom związków samorządowych oraz dopilnować, ażeby podległe Panom lub przez Panów nadzorowane organa państwowe i samorządowe, powołane do wykonania przepisów wymienionych we wstępie ustawy, zapoznały się dokładnie ze swymi obowiązkami w tym zakresie i obowiązki te gorliwie wykonywały.

Zapiski przychodu i rozchodu kart kontroli gospodarczego przemiału zboża.

Nawiązując do okólnika z dnia 3 IX. 1938 r. Nr 30 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnym z dnia 7. X. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 30, poz. 188) wyjaśnia, że zapiski przychodu i rozchodu kart kontroli gospodarczego przemiału zboża (wzór Nr 10 do § 38 ust. 1) rozporządzenia z dnia 19. VIII. 1938 r. Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 477) powinny być sporządzone przez starostwa i zarządy gmin własnym staraniem, przy czym zapiski te mogą być sporządzone odrębnie.

Przemiał pszenicy i żyta oraz wypiek pieczywa.

W myśl rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 3. X. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 537) dla obrotu handlowego wolno mieć pszenicę tylko na mąkę gatunków odpowiadających standartom giełd krajowych. Zakazuje się przemiału żyta na mąkę gatunków niższych (ciemniejszą) aniżeli 55-procentowego przemiału oczyszczonego ziarna. Przemiał żyta na mąkę różnych gatunków w granicach 55-procentowego przemiału nie podlega ograniczeniom. Przemiał żyta na mąkę razową, stanowiącą 95-procentowy wymiał z oczyszczonego ziarna, jest dozwolony.

Zakazuje się używania w zakładach przemysłowych do przerobu i wszelkiego rodzaju wypieku, przeznaczonego do spożycia w miastach, mąki nie odpowiadającej normom przewidzianym wyżej. W zakładach tych może być wytwarzane pieczywo bądź jednogatunkowe (pszenne, żytnie), bądź mieszane (pszenno-żytnie). Pieczywo z wyjątkiem bułek powinno być oznaczone nazwą mąki, z której zostało wytworzone (np. chleb żytni pyłkowy 55 proc. chleb pszenno-żytni), przy czym dopuszcza się co do pieczywa pszennego i pszenno-żytniego — poza tym oznaczeniem —

umieszczanie nazw szczególnych, jak np. chleb nałęczowski, pomorski itp.

Zakazuje się używanie otrąb żytnich jako podsypki przy wypieku pieczywa. Przemiał pszenicy i żyta, jak również przerób i wszelkiego rodzaju wypiek przeznaczony 1) na wywóz za granicę lub W. M. Gdańska, 2) na cele wskazane przez władze wojskowe, 3) dla potrzeb we własnym gospodarstwie producentów lub pracowników rolnych — nie podlega ograniczeniom.

Władze administracji ogólnej mają prawo: 1) żądać wyjaśnień od osób i zakładów zajmujących się przemiałem pszenicy lub żyta w celach przemysłowych, handlujących mąką pszenną lub żytnią, przetwarzających w celach przemysłowych mąkę pszenną lub żytnią na pieczywa i inne artykuły spożywcze oraz posiadających na składzie takie mąki lub artykuły spożywcze z nich wyrabiane; 2) wstępu w obecności właściciela zakładu lub upoważnionego przedstawiciela do lokalów przemysłowych, handlowych składów i zakładów wyżej wymienionych.

Na opakowaniu mąki w obrocie handlowym należy podać nazwę młyna, procentowość wymiału oraz jej przeznaczenie.

Kto wykracza przeciwko przepisom niniejszego rozporządzenia, podlega w drodze administracyjnej, w myśl art. 5 ustawy z dnia 5. VIII. 1938 r. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 462), karze orestu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 zł, przy czym może być orzeczony przepadek przedmiotów przestępstwa.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w dniu 12. XI. 1938 r. Jednocześnie traci moc rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 18. VIII. 1938 r. o przemiale pszenicy i żyta (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 465).

O poświadczeniach legitymacyj robotniczych przy uzyskiwaniu biletów ulgowych.

W nowej taryfie kolejowej osobowej przewidziano w § 65 a ulgę dla robotników za biletami tygodniowymi robotniczymi. Ulga ta stosowana będzie na podstawie osobnych legitymacyj robotniczych, wypełnianych przez pracodawców i potwierdzonych przez zarząd gminy miejsca pracy robotnika. Dotychczas legitymacje takie stosowane były tylko przy biletach powrotnych robotniczych. Z chwilą jednak wprowadzenia ulgowych biletów tygodniowych zapotrzebowanie na legitymacje robotnicze znacznie się zwiększy, co zwiększy również ilość poświadczeń, dokonywanych przez zarządy gminne i zarządy miejskie.

W dotychczasowej praktyce niektóre urzędy gminne pobierały za poświadczenia legitymacyj robotniczych różnorakie i niejednokrotnie wygórowane opłaty (do 2 złotych), które są zbyt uciążliwe dla robotników i znacznie pomniejszają realną wartość udzielonej ulgi kolejowej. Dotychczas niektóre tylko zarządy gminne i zarządy miejskie poświadczają legitymacje robotnicze bezpłatnie.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnym z dnia 23. IX. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 29, poz. 180) prosi Panów Wojewodów o wydanie zarządom gminnym i zarządom miejskim na obszarze województw zalecenia, aby o ile możliwości legitymacje te były poświadczane bezpłatnie, a w każdym razie, żeby opłaty takie nie przekraczały kwoty 50 gr.

Powyższą sprawę należy traktować jako bardzo pilną, gdyż nowe przepisy o biletach tygodniowych robotniczych wchodzi w życie z dniem 1 października 1938 r., a z uwagi na znaczne zapotrzebowanie na te bilety, poświadczenie legitymacyj powinno się zacząć bezzwłocznie.

Kredyty na budowę kąpielisk i studzien.

W wyjątkowych wypadkach Ministerstwo Opieki Społecznej udziela gminom wiejskim i miejskim subwencji na budowę kąpielisk i studzien, które dochodzą do 50% kosztów.

W roku bieżącym kredyty przeznaczone na ten cel są niewielkie i wynoszą miesięcznie 14.750 zł.

Zarządy gminne, chcąc ubiegać się o subwencje Ministerstwa Opieki Społecznej na budowę kąpielisk i studzien, winny składać do Ministerstwa umotywowane podania za pośrednictwem władz nadzorczych. Do podań należy dołączyć plany i kosztorysy.

Udzielanie pożyczek budowlanych ze Śląskiego Funduszu

W Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego Nr 41 z 1938 roku został ogłoszony regulamin dotyczący udzielenia pożyczek budowlanych ze Śląskiego Funduszu Gospodarczego. W myśl tego regulaminu z kwot, leżących na rachunku bieżącym Śląskiego Funduszu Gospodarczego w Oddziale Banku Gospodarstwa Krajowego w Katowicach, przyznaje pożyczki Śląska Rada Wojewódzka. Z pożyczek budowlanych, udzielanych z powyższego Funduszu, mogą korzystać m. in. związki samorządowe. Pożyczki budowlane będą udzielane w zasadzie na budowę domów murowanych, krytych ogniotrwale. Pożyczki mogą być udzielane na okres lat 25 i 42. Oprocentowanie pożyczek, udzielonych ze Śląskiego Funduszu Gospodarczego, wynosić będzie: a) dla spółdzielni mieszkaniowych oraz instytucji społecznych najwyżej 3%, b) dla innych osób prawnych oraz osób fizycznych najwyżej 4% w stosunku rocznym, łącznie z należnościami Banku Gospodarstwa Krajowego, przewidzianymi w umowie.

Pożyczki budowlane powinny być zasadniczo zabezpieczone na I miejscu hipoteki nieruchomości, na której jest prowadzona budowa. Pożyczki na budowę osiedli, kolonii lub bloków dla pracowników fizycznych lub umysłowych oraz na budowę domów mieszkalnych, na parcelach, zakupionych przy parcelacji przed ich przewłaszczeniem w księdze wieczystej, mogą być również udzielone i za innym zabezpieczeniem, aniżeli hipotecznym, o ile Śląska Rada Wojewódzka uzna dane zabezpieczenie za wystarczające. Pożyczki będą udzielane na budowę, przebudowę, dobudowę domów mieszkalnych oraz na remont główny domów mieszkalnych, wybudowanych przed 1 stycznia 1919 r. Podania o pożyczki budowlane, zawierające określenie wysokości i celu pożyczki oraz szczegółowy opis nieruchomości, na której istnieje względnie ma być wniesiona budowa, winny być wnoszone do Śląskiej Rady Wojewódzkiej przez Oddział Banku Gospodarstwa Krajowego w Katowicach. Do podania należy dołączyć następujące dokumenty: a) wyciąg hipoteczny, b) arkusz posiadłości gruntowej, c) odbitkę (kopię) mapy katastralnej, d) plan budowy, zatwierdzony przez władze budowlane i zawierający plan orientacyjny, położenie nieruchomości oraz plan sytuacji projektowanych budynków w obrębie nieruchomości, wszystkie rzuty poziome, charakterystyczne przekroje i elewacje budynków, e) szczegółowy kosztorys budowy, f) uwierzytelniony odpis pisemnej zgody właściciela nadania górniczego na budowę domu, g) uwierzytelniony odpis opinii właściwego okręgowego urzędu górniczego w związku z postanowieniami art. 102 prawa górniczego, h) oświadczenie wierzycieli hipotecznych na ewentualne ustąpienie pierwszeństwa hipotecznego dla pożyczki ze Skarbu Śląskiego.

Prócz wyżej wymienionych dokumentów winny związki komunalne przedłożyć: i) budżet na okres bieżący,

j) sprawozdanie z wykonania budżetu za okres ubiegły, k) zatwierdzone przez władze nadzorcze uchwały powołanych do tego organów samorządu, postanawiające zaciągnięcie pożyczki, l) zobowiązanie corocznego wstawiania do budżetu sum, potrzebnych na amortyzację kapitału i oprocentowania.

Jeżeli budujący nie może przedłożyć na razie któregośkolwiek z wymienionych w poprzednim paragrafie dokumentów, ale sprawa jest dostatecznie wyjaśniona, pożyczka może być przyznana warunkowo. Pożyczki w kwotach mniejszych jak zł 1000 nie będą udzielane.

Sprawa opłat za dostarczone sądom przez gminy informacje adresowe w sprawach karnych.

Wobec wątpliwości, powstałych w powyższej sprawie w związku z przepisami, zawartymi w art. 1 ust. 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. III. 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 309) w brzmieniu ustawy z dnia 10. III. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 390), wyjaśniło Min. Sprawiedliwości, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podziela stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości, iż należy uważać za ustawowo niedopuszczalne pobieranie przez gminy opłat za dostarczanie sądom i prokuratorom informacji adresowych w postępowaniu karnym, gdyż w tych przypadkach dostarczenie informacji adresowej podpada pod przewidziany w art. 8 § 1 k. p. k. obowiązek władz komunalnych do udzielania pomocy sądom i prokuratorom w postępowaniu karnym.

Sprawa opłat za informacje adresowe, dostarczane przez gminy na żądanie sądów i prokuratur oraz komorników w postępowaniu egzekucyjnym, mającym na celu ściąganie należności sądowych, została uregulowana reskryptem okólnym z dnia 19. XII. 1936 r.

Dekrety o zjednoczeniu Zaolzia z Rzeczpospolitą.

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11. X. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 533) włącza odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego do Rzeczypospolitej jako jej nierozdzielną część. Ziemie odzyskane otrzymują wspólny z Rzeczpospolitą ustroj konstytucyjny i wspólną organizację władz.

Na ziemie te, które wchodzą w skład wojew. śląskiego, rozciąga się moc ustawy konstytucyjnej z 15. VII. 1920 r., zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego.

Do czasu przeprowadzenia wyborów ziemie odzyskane reprezentowane będą w Sejmie Śląskim przez 4 posłów, których powoła Prezydent Rzeczypospolitej.

Równocześnie osobnym dekretem z tejże daty (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 534), rozciągnięto na Zaolzie moc obowiązującą 72 aktów ustawodawczych. M. in. rozciągnięto na ten obszar prawo karne, materialne i procesowe, prawo o ustroju sądów powszechnych, kodeks postępowania cywilnego, prawo formalne, administracyjne, przepisy o ewidencji i kontroli ruchu ludności, prawo prywatne międzynarodowe i międzydzielnicowe, przepisy o ustroju pieniężnym, prawo o N. T. A., o stowarzyszeniach. Dekretem z dnia 19. X. 1938 r. rozciągnięto ustawę o obywatelstwie (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 548), rozporządzenie o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych między pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu oraz ustawę o zapewnieniu pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 49). Dekret z dnia 11. X. 1938 r. o przeliczeniu zobowiązań opiewających na walutę czesko-słowacką (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 535), przelicza w stosunku 16 złotych za 100 ko-

ron czeskich zobowiązania, opiewające na walutę czesko-słowacką. Przeliczeniu w tym stosunku ulegają daniny publiczne i inne świadczenia publiczno-prawne, przypadające do zapłaty z odzyskanych terenów oraz zobowiązania i wierzytelności osób zamieszkałych na tym obszarze; wpisy w księgach hipotecznych ulegają przerechowaniu z samego prawa. Równocześnie z dnia 17. X. 1938 r. korona czeńska przestaje być prawnym środkiem płatniczym.

Struktura zawodowa i społeczna ludności Śląska Zaolzańskiego.

Według spisu z r. 1930 ludność przyłączonych do Polski powiatów cieszyńskiego i frysztackiego liczyła 227 tysięcy osób. Pod względem zawodowym najliczniejszą grupę stanowili robotnicy, pracujący w przemyśle, który zatrudniał w tym czasie ponad 50 tysięcy ludzi. Ponieważ przeciętnie na każde 100 osób zawodowo czynnych przypada na Śląsku Zaolzańskim 122,6 biernych, wobec tego możemy przyjąć, że z przemysłu utrzymuje się conajmniej 112 tysięcy ludzi, czyli blisko połowa całej ludności. Natomiast ludności utrzymującej się z rolnictwa mamy zaledwie 15 proc., czyli struktura zawodowa na Śląsku Zaolzańskim posiada wybitnie charakter struktury ludności terenów uprzemysłowionych.

Z przemysłowego charakteru struktury zawodowej możemy wnioskować, że dominującą grupą społeczną jest ludność, utrzymująca się z pracy najemnej. I rzeczywiście według W. Sworakowskiego dane, dotyczące struktury społecznej Polaków zamieszkałych za Olzą wykazują, że robotnicy wykwalifikowani stanowią 59,7 proc. a razem z rzemieślnikami, wyrobnikami, terminatorami i chałupnikami tworzą grupę, stanowiącą 70,6 proc. zawodowo czynnych Polaków. Samodzielni stanowią wśród Polaków 26,2 proc., urzędnicy 3,1 proc. oraz personel kierowniczy 0,1 proc. Przy porównaniu struktury społecznej zamieszkałych na Śląsku Czechów i Niemców okaże się, że grupa pracowników najemnych wśród narodowości w stosunku do odpowiedniej grupy Polaków jest znacznie mniejsza. Natomiast liczba samodzielnych, urzędników i personelu kierowniczego jest wyższa. Z faktu, że większość ludności Zaolzia utrzymuje się z pracy najemnej, wynika wniosek, że zagadnienia społeczne na Śląsku Zaolzańskim mają swoją specjalną wagę.

Są to sprawy: ochrony pracy, ubezpieczeń społecznych, bezpieczeństwa i higieny pracy, zdrowia publicznego, bezrobocia, organizacji pośrednictwa pracy, ochrony miejscowego rynku pracy przed napływem bezrobotnych z innych części kraju itd.

Określenie terminu wejścia w życie przepisów art. 56 rozporządzenia o rzeczowych świadczeniach wojennych.

W myśl art. 56 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 24. X. 1934 r. o rzeczowych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 859) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może już w czasie pokoju w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu, nakładać na właścicieli, posiadaczy lub zarządców, będących osobami fizycznymi albo prawnymi, oraz na zarządy gospodarstw wiejskich obowiązek przygotowania gospodarstwa do wytwórczości, odpowiadającej potrzebom obrony Państwa lub warunkom wojennym: 1) przez stałe posiadanie i utrzymywanie w należyłym stanie wskazanych przez tych ministrów pomieszczeń, maszyn, narzędzi i innych środków wytwórczych; 2) przez prowadzenie gospodarki w pewnym nakazanym kierunku.

Termin wejścia w życie przepisów cyt. art. 56 na całym obszarze Państwa określa się na dzień 15. IX. 1938 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 IX. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 502)).

Ograniczenia na obszarach powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego i pszczyńskiego oraz na obszarze m. Bielska.

Na podstawie rozporządzenia o granicach Państwa rozporządzeniem Wojewody Śląskiego z dnia 26. IX. 1938 r. (Gaz. Urz. Woj. Śl. Nr 38, poz. 306) zarządza, co następuje:

Starostów: Bielskiego, Cieszyńskiego, Rybnickiego i Pszczyńskiego oraz Dyrektora Policji w Bielsku upoważnia się do zabrania zamieszkiwania i przebywania poszczególnym osobom na obszarach powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego i pszczyńskiego oraz na obszarze m. Bielska na czas określony lub do odwołania, jeśli względy bezpieczeństwa i ochrony granicy tego wymagają.

Kto przybywa do jakiegokolwiek miejscowości, położonej na obszarze powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego, pszczyńskiego oraz na obszar miasta Bielska, powinien być zameldowany we właściwym urzędzie gminnym przed upływem 24 godzin, od chwili przybycia na te obszary, bez względu na czas, który zamierza przebywać. Przepis ten nie ma zastosowania do funkcjonariuszów państwowych i samorządowych, żołnierzy w służbie czynnej, oraz pozostałych w służbie państwowej pracowników kontraktowych, jeśli przybywają na te obszary w związku z pełnieniem ich obowiązków służbowych, jak również do cudzoziemców, pozostających w służbie dyplomatycznej lub konsularnej i członków ich rodzin, posiadających legitymacje wydane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. O dokonaniu obowiązku zameldowania gmina obowiązana jest każdorazowo wydać poświadczenie. O każdej osobie zameldowanej gmina obowiązana jest przed upływem 48 godzin od zameldowania zawiadomić najbliższy organ Policji Województwa Śląskiego lub ochrony granic.

Dokonanie czynności meldunkowych ciąży na właścicielach lub dzierżawcach domów albo na innych osobach wymienionych w art. 7, 8 i 10 rozporządzenia o ewidencji i kontroli ruchu ludności. Jeśli przybywający na obszary powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego i pszczyńskiego oraz na obszar m. Bielska utrudnia lub uniemożliwia osobom, wyżej wymienionym spełnienie ciążących na nich obowiązków meldunkowych, wówczas obowiązane są one niezwłocznie zawiadomić o tym gminę.

W przypadku otrzymania zawiadomienia, gmina obowiązana jest bezzwłocznie doprowadzić uchylającego się od zameldowania do najbliższego organu Policji Województwa Śląskiego lub ochrony granic.

Na każde żądanie władz administracji ogólnej, organów Policji Województwa Śląskiego lub ochrony granic oraz urzędów i organów gminnych osoby zamieszkałe lub przebywające na obszarach powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego i pszczyńskiego oraz na obszarze m. Bielska obowiązane są wylegitymować się należytymi dowodami, jak również okazać poświadczenie o zameldowaniu.

Dokonywanie wszelkiego rodzaju zdjęć fotograficznych i filmowych na obszarach powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego i pszczyńskiego oraz na obszarze m. Bielska bez specjalnego zezwolenia powiatowej władzy administracji ogólnej, jest zakazane. Zezwolenia, wydawać będą powiatowe władze administracji ogólnej, właściwe ze względu na miejsce położenia obiektu fotografowanego lub filmowanego.

Cały obszar powiatów: bielskiego, cieszyńskiego, rybnickiego i pszczyńskiego oraz obszar m. Bielska wyląca się spod przepisów: 1) o zakazie polowania bez specjalnego zezwolenia powiatowych władz administracji ogólnej, 2) o używaniu materiałów wybuchowych dla celów gospodarczych, 3) o posiadaniu aparatów fotograficznych i filmowych, 4) o hodowli gołębi, 5) o rejestracji zwierząt, 6) o trzymaniu i prowadzeniu psów. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 27. IX. 1938 r.

Wykaz miejscowości województwa śląskiego, w których wchodzi w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29. IV. 1938 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinach regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego.

Na podstawie § 44 pkt. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29. IV. 1938 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinach regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 278) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu zarządzeniem z dnia 21. IX. 1938 r. (Gaz. Urz. Woj. Śl. Nr. 40, poz. 315) Minister Spraw Wewnętrznych ogłasza, że rozporządzenie to wchodzi w życie z dniem 1. III. 1939 r. w następujących miejscowościach województwa śląskiego: Dziedzice, Mysłowice, Siemianowice Śl., Bańków, Bielszowice, Brzęczkowice, Brzezinka, Bytków, Dąbrówka Mała, Janów, Kochłowice, Michałkowice, Nowa Wieś, Przełajka, Szopienice, Welnowiec, Rybnik, Brzeziny Śl., Brzozowice-Kamień, Chropaczów, Dąbrówka Wielka, Godula, Lagiewniki, Lipiny, Nowy Bytom, Orzegów, Piekary Śl., Ruda, Świętochłowice, Wielkie Hajduki, Tarnowskie Góry.

Sposób odgradzania posiadłości i działek.

I. Ogrodzenia w miastach i osiedlach, w których obowiązują przepisy policyjno-budowlane dla gmin miejskich.

Według rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 15. IX. 1938 r. (Dz. U. Śl. Nr. 16, poz. 31) poszczególne posiadłości i działki powinny być odgraniczone od ulic, dróg publicznych oraz placów publicznych ogrodzeniem przewidywanym o wysokości nie przekraczającej 2,5 m. Ogrodzenie, z wyjątkiem przypadków, przewidzianych niżej, może być wykonane w postaci niskiego krawężnika lub poziomych prętów metalowych, bądź barier drewnianych albo zastąpione przez żywopłot czy inne założenia ogrodnicze. W przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, władza, powołana do udzielenia pozwolenia na budowę, może zezwolić na zastosowanie ogrodzenia pełnego, o wysokości przed nią określonej.

Przy głównych arteriach komunikacyjnych, biegnących szlakiem dróg państwowych i wojewódzkich, powinno być stosowane lekkie ogrodzenie bez podmurówki, dające się łatwo usunąć. W przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, władza, powołana do udzielenia pozwolenia na budowę, może zezwolić na odstępstwa od przepisu, wyżej wymienionego.

Wysokość podmurówki ogrodzenia nie może przekraczać 1 m. Podmurówka i inne murowane części ogrodzenia powinny być wykonane z kamienia w stanie naturalnym lub obrobionym po kamieniarsku, z betonu, zacieranego na mokro i w ogóle z kamienia sztucznego albo z cegły. Podmurówka i inne murowane części ogrodzenia z cegły powinny być wykonane z trwałej cegły, lub otynkowane albo wyłożone kamieniem w stanie naturalnym, łupanym, bądź

obrobionym po kamieniarsku, albo licówką. Malowanie podmurówki i innych części murowanych ogrodzenia, wykonanych z kamienia naturalnego lub wyłożonych trwałą licówką, jest zabronione. Przy zastosowaniu zabarwienia otynkowanych części ogrodzenia należy je uskutecznić przez wmieszanie farby do zaprawy.

Metalowe części ogrodzenia należy grafitować lub malować w barwach ciemnych, jak kolor grafitu, ciemnogrnatowy, ciemnozielony itp., o ile te części nie są wykonane z metalu nierdzewiejącego, albo ich powierzchnie nie są utrwalone przez złączenie w ogniu lub w inny odpowiedni sposób. Ogrodzenie z drzewa powinno być wykonane ze sztachet heblowanych i pomalowane olejno lub inną trwałą farbą na kolor, harmonizujący z krajobrazem oraz z kolorem sąsiednich ogrodzeń i budynków, o ile kolor ten nie szpeci otoczenia. W przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, władza powołana do udzielenia pozwolenia na budowę, może pozwolić na odstępstwa od przepisów, a w szczególności na pozostawienie drzewa w ogrodzeniu w kolorze naturalnym, ewentualnie z zastrzeżeniem pewnych warunków. Ogrodzenie i odgraniczenie powinny być wykonane w jednakowej wysokości i jednolitym typie dla ulicy, drogi lub placu albo ich części, przedstawiających element wyraźnie wyodrębniający się z całości, poza tym powinny odpowiadać charakterowi otoczenia i nie powinny powodować zeszpecenia otoczenia albo krajobrazu. Sposób budowy, zarys, kolor oraz wysokość ogrodzenia, o ile nie zostały ustalone w prawomocnym planie zabudowania, ustala dla całej ulicy, drogi lub placu albo ich pewnego odcinka właściwa władza policyjno-budowlana, określona w art. 385, 388, lub 389 rozporządzenia z dnia 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.

Niezabudowane place budowlane za zgodą władzy, określonej w art. 385, 388 lub 389 powołanego rozporządzenia mogą być odgraniczone od ulicy prowizorycznym pełnym ogrodzeniem z drzewa o wysokości, wynoszącej co najmniej 1,8 m. i co najwyżej 2,5 m. Ogrodzenia, o których mowa wyżej powinny odpowiadać warunkom, określonych poprzednio. Nad ogrodzeniem może być zastosowane zabezpieczenie z drutu, umieszczone nie niżej niż na wysokości 2 m. ponad poziomem otaczającego terenu. Władza może zażądać umieszczenia takiego zabezpieczenia w sposób niewidoczny od strony arterii komunikacyjnej lub placu publicznego.

Bramy i furtki w ogrodzeniach powinny być otwierane w kierunku nieruchomości lub działek.

Ogrodzenia pomiędzy poszczególnymi posiadłościami i działkami powinny być przewieszne o wysokości nieprzekraczającej 2,50 m. W razie, gdy ogrodzenie jest wzniesione na podmurówce wysokość podmurówki nie może przekraczać 1 m. Nad ogrodzeniem może być urządzone zabezpieczenie z drutu, umieszczone nie niżej jak 2 m. nad poziomem terenu. Części ogrodzenia widoczne z ulic, dróg, placów publicznych i szlaków turystycznych powinny być dostosowane pod względem konstrukcji i wyglądu do ogrodzenia przy tych ulicach, placach i drogach.

Zabrania się budowania ogrodzeń w sposób zagrażający bezpieczeństwu życia i zdrowia ludzkiego oraz zwierząt domowych. W szczególności zabrania się pokrywania powierzchni murowanych części ogrodzeń — bitym szkłem.

II. Ogrodzenia w osiedlach, w których obowiązują przepisy policyjno-budowlane dla gmin wiejskich.

Poszczególne posiadłości i działki, położone w obrębie osiedli, oraz zagrody, znajdujące się poza obrębem osiedli, mieszczące budynki mieszkalne lub gospodarskie, powinny

być odgraniczone od dróg publicznych ogrodzeniem o wysokości, wynoszącej co najmniej 1 m i co najwyżej 2,5 m. Ogrodzenia powinny być wykonane ze sztachet metalowych lub drewnianych, z siatki drucianej, z plecionki drewnianej, w postaci barier poziomych, z muru wykonanego z kamienia naturalnego łupanego lub obrobionego po kamieniarsku, z muru otynkowanego, wreszcie z betonu zacieranego na mokro. Ogrodzenia mogą być zastąpione przez żywopłot albo inne założenie ogrodnicze. Władza określona w art. 389 rozporządzenia z dnia 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli może zezwolić na zastosowanie ogrodzenia lub odgraniczenia. Ogrodzenie w postaci muru z cegły powinno być otynkowane. Przepis nie ma zastosowania do ogrodzenia, wykonanego z trwałej cegły lub obłożonego kamieniem albo licówką. Zabezpieczenie metalowych części ogrodzenia powinno być uskutecznione w sposób określony wyżej. W razie użycia drzewa do ogrodzenia, drzewo może być pozostawione w kolorze naturalnym, albo impregnowane (np. carbolineum) albo malowane farbą olejną lub inną trwałą farbą bez połysku. Do malowania nie wolno używać kolorów rażących i o barwie zimnej, a w szczególności nie wolno używać barw, czerwonej, niebieskiej, jasno-zielonej, jasno-żółtej, białej. Przy malowaniu ogrodzeń z murów mają być zastosowane przepisy wyżej określone.

Sposób budowy i wygląd ogrodzeń w całym osiedlu powinien być jednolity dla ulicy, drogi lub placu albo ich części, przedstawiających element wyraźnie wyodrębniający się z całości; poza tym powinien odpowiadać otoczeniu i nie powinien powodować zszpecenia otoczenia albo krajobrazu. Części ogrodzeń pomiędzy posiadłościami widoczne z dróg publicznych i szlaków turystycznych powinny być dostosowane pod względem konstrukcji i wyglądu do ogrodzeń przy drogach publicznych. Przy budowie ogrodzeń, mają zastosowanie odpowiednie przepisy.

III. Ogrodzenia w gminach wiejskich o charakterze miejskim.

Przepisy wymienione w rozdziale I. mają zastosowanie w obrębie następujących gmin wiejskich: Strumiń, Aleksandrowice, Bystra, Chybie, Czechowice, Dziedzice, Jaworze, Kamienica, Mikuszowice, Stare Bielsko, Brenna, Goleszów, Istebna, Ustroń, Wisła, Zebrzydowice; cały powiat katowicki z wyjątkiem gmin: Bańków, Kłodnica, Przelajka, Pawłów; powiat lubliniecki: Kalety, Koszęcin; powiat pszczyński: Goczałkowice Zdrój, Łaziska Górne, Murcki, Orzesze, Panewnik, Piotrowice, Tychy; powiat rybnicki: Czerwionka, Jastrzębie Zdrój, Knurów, Pszów, Radlin, Rydułtowy; powiat tarnogórski: Lasowice, Nakło, Radzionków, Sowice, Świerklaniec; cały powiat świętochłowicki.

IV. Przepisy końcowe.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi z dniem ogłoszenia tj. 20. IX. 1938 r. Z dniem tym tracą moc obowiązującą przepisy sprzeczne z przepisami tego rozporządzenia. Przepisy niniejszego rozporządzenia nie mają zastosowania do nieruchomości państwowych, kolejowych oraz użytkowanych przez władze wojaskowe.

Istniejące ogrodzenia, z wyjątkiem przypadków, określonych niżej, powinny być dostosowane do przepisów rozporządzenia niniejszego w terminie, ustalonym przez właściwe władze budowlane, najpóźniej jednak: a) ogrodzenia na posiadłościach i działkach zabudowanych: w gminach miejskich — w 2 lata, w gminach wiejskich — w 3 lata od dnia ogłoszenia rozporządzenia niniejszego; b) ogrodzenia na posiadłościach i działkach niezabudowanych w 3 la-

ta od tejże daty. Ogrodzenia wzniesione po dniu 1 stycznia 1935 r., powinny być dostosowane do przepisów rozporządzenia niniejszego w 5 lat od dnia jego ogłoszenia.

Opiniowanie projektów urzędzeń młynów.

W myśl okólnika Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 9. VIII. 1938 r. skierowany do wszystkich urzędów wojewódzkich, młyny należy zaliczyć do szczególnie niebezpiecznych zakładów pracy dla osób w nich pracujących lub przebywających. Ze względu na wymogi bezpieczeństwa pracy w młynach, władze przemysłowe I instancji tj. powiatowe, władze administracji ogólnej oraz magistraty w Chorzowie i Katowicach przy zatwierdzaniu projektów budowy, przebudowy oraz projektów urzędzeń młynów powinny zawsze zasięgać opinii inspektora pracy. Dotyczy to również przypadków zastosowania postępowania uproszczonego przewidzianego w art. 27, 28 prawa przemysłowego, do młynów, zatrudniających poniżej 5 robotników.

W związku z powyższym okólnikiem Główny Inspektor Pracy i Dyrektor Departamentu poleca okólnikiem z dnia 5. IX. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Op. Sp. Nr 18, poz. 250) Panom inspektorom pracy udzielać swych opinii w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy we wszystkich wypadkach, gdy przy zatwierdzaniu projektów budowy, przebudowy oraz projektów urzędzeń młynów, władze przemysłowe takich opinii zażądają.

O wydaniu opinii przez przewodniczącego Komisji Regionalnych Planów Zabudowania.

Przewodniczący Komisji Regionalnych Planów Zabudowania, powołanych na podstawie art. 23 rozporządzenia o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli udzielają w myśl przepisów tegoż prawa opinii w sprawach: 1) ogólnych i szczegółowych planów zabudowania (art. 27 ust. 4 (prawa budowlanego), 2) uznawania terenów za podlegające przepisom prawa budowlanego o parcelacji terenów (art. 53 ust. 2 (prawa budowlanego), 3) planów parcelacji terenów, sporządzanych na podstawie prawa budowlanego (art. 57 ust. 3 (prawa budowlanego) wreszcie 4) w sprawach, w których władze administracji ogólnej lub organa samorządu terytorialnego zostaną zobowiązane zwracać się do przewodniczącego na podstawie art. 23 ust. 3 prawa budowlanego specjalnego upoważnienia, bądź zwracają się z własnej inicjatywy.

Przy udzielaniu wspomnianych opinii powinny być uwzględniane prawomocne plany zabudowania oraz plany parcelacji, zatwierdzone przez właściwe władze budowlane, bądź przez właściwe władze rolne, wreszcie powinny być brane pod uwagę warunki natury gospodarczej. Konieczne to jest ze względu na zasady porządku prawnego i trwałości stosunków prawnych oraz potrzeby życia gospodarczego.

Wobec powyższego Ministerstwo pismem okólnym z dnia 24. IX. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 29, poz. 182) zwraca uwagę Panów Przewodniczących, że opinie, udzielane właściwym władzom i organom samorządu terytorialnego, nie powinny przechodzić do porządku nad prawomocnymi aktami władz, co nie wyklucza przedsięwzięcia w drodze przepisanej przez prawo odpowiednich kroków, zmierzających do zmiany tych aktów, o ile należyście uzasadnione względy poważnej natury wymagają tych zmian. Opinie takie powinny liczyć się z warunkami i możliwościami gospodarczymi Państwa, związków samorządowych i osób prywatnych. Jedynie przy zastosowaniu powyższych zasad, udzielane przez komisje opinie będą życiowe, a komisje spełnią swoje zadanie.

O ulgach podatkowych dla właścicieli nieruchomości budynkowych w związku z akcją w sprawie podniesienia estetycznego wyglądu osiedli.

Na skutek interwencji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Skarbu poleciło swym organom inspekcyjnym, aby w toku lustracji instruowały władze skarbowe niższych instancji w kierunku stosowania ulg podatkowych do tych właścicieli nieruchomości, których zdolność płatnicza osłabła przez poniesienie nieprzewidzianych kosztów przy remoncie domów.

W związku z tym Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem ogólnym z dnia 24. IX. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 29, poz. 181) prosi o spowodowanie, by powiatowe władze administracji ogólnej wydawały zaświadczenia o wykonaniu robót, mających na celu podniesienie estetycznego wyglądu osiedli tym właścicielom nieruchomości, którzy te roboty w bieżącym roku należycie wykonali i którzy o wydanie takiego zaświadczenia do wspomnianych władz się zgłaszają.

Zaświadczenia te winny być należycie otemplowane.

Podania i zażalenia w zakresie wykonywania opieki społecznej.

Ministerstwo Opieki Społecznej wystosowało do urzędów wojewódzkich (za wyjątkiem Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego) pismo ogólne z dnia 21. VII. 1938 r. (Dz. Urz. M. O. S. Nr 19, poz. 260) następującej treści:

Do Ministerstwa Opieki społecznej wpływa bezpośrednio lub na skutek skierowania przez Kancelarię Cywilną Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Sekretariat Osobisty Pana Marszałka Polski, Prezydium Rady Ministrów oraz poszczególne ministerstwa duża ilość: a) podań, w których osoby ubiegające się o pomoc z tytułu opieki społecznej (zapomoga pieniężna, świadczenia w naturze, umieszczenie w zakładzie itp.) zwracają się bezpośrednio do wyżej wymienionych władz z prośbą o udzielenie im tej pomocy; b) zażaleń, w których osoby interesowane skarżą się na gminy względnie na władze orzekające w toku instancji, iż odmówiły im udzielenia pomocy z tytułu opieki społecznej, przy czym zażalenia te wnoszą z pominięciem właściwych władz bądź przed wyczerpaniem toku instancji, bądź już po wydaniu decyzji ostatecznych, zaskarżalnych do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Nadsyłanie przez urzędy wojewódzkie sprawozdania (na skutek zarządzeń Ministerstwa Opieki Społecznej w związku z wnoszonymi podaniami i zażaleniami) wykazują szereg uchybień natury formalnej i materialnej w postępowaniu z zakresu opieki społecznej, popełnianych przez władze rządowe jak i samorządowe.

Przede wszystkim daje się zauważyć nieprzestrzeganie przez gminy zasadniczych przepisów rozporządzenia z dnia 22. III. 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341). Gminy w wielu przypadkach nie przeprowadzają w sposób dostateczny postępowania wyjaśniającego, w zakresie stanu majątkowego patentów, ich stosunków osobistych i rodzinnych, które mają być podstawą do rozstrzygnięcia sprawy. Następnie w decyzjach nie zachowują ustawowych wymogów, brak w nich bowiem uzasadnienia prawnego i faktycznego oraz należytego pouczenia co do przysługującego prawa wniesienia odwołania, wskazania władzy, terminu i trybu postępowania.

Następnie niektóre gminy w powołaniu się na poprawę warunków materialnych osób, korzystających z opieki społecznej, wstrzymują względnie zmniejszają wysokość świadczeń przyznanych własną decyzją względnie prawo-

mocnymi orzeczeniami władz odwoławczych. Często i często stanowisko to jednak nie jest uzasadnione względami istotnej poprawy warunków materialnych, a wynika jedynie z tendencji gmin uchylania się od uznanego względnie nałożonego prawomocnym orzeczeniem obowiązku udzielania świadczeń.

Rzeczą bezsprzeczną jest, że poprawa warunków materialnych w stopniu, który umożliwi zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych z własnych środków osobie, korzystającej ze świadczeń opiekuńczych, winna pociągnąć za sobą zmianę decyzji władz. Jednakże gmina przed powzięciem decyzji w tym względzie powinna dokładnie ustalić, czy istotnie powstały okoliczności, w których udzielanie świadczeń ze środków publicznych nie jest konieczne. O ile uzasadniona może być zmiana stanowiska gminy w razie nastąpienia poprawy sytuacji materialnej w tych przypadkach, gdy świadczenia są udzielane z mocy własnej decyzji gminy, to bezpodstawne jest wstrzymywanie względnie zmniejszanie przez gminę świadczeń, prawomocnymi orzeczeniami władz odwoławczych, stanowi to bowiem naruszenie generalnej zasady, że decyzję może zmienić tylko ta władza, która ją wydała, względnie władza wyższa. To też gmina w tych przypadkach winna występować z odpowiednimi wnioskami do władz, które wydały decyzję w ostatecznej instancji.

Nie bez zastrzeżeń pozostaje stosowana przez gminy i władze odwoławcze praktyka nieuwzględniania wniosków o zapewnienie opieki względnie oddalania odwołań z tego powodu, że sprawa udzielenia pomocy z tytułu opieki społecznej już raz została rozstrzygnięta prawomocnym orzeczeniem.

Z uwagi na to, że stosunki rodzinne, a zwłaszcza w dobie obecnej warunki materialne ulegają szybkim zmianom, należy uznać takie ustosunkowanie się do spraw z zakresu opieki społecznej za sprzeczne z założeniami obowiązujących przepisów, które zobowiązują gminy do udzielania pomocy zawsze, gdy tego zachodzi potrzeba. W tym stanie brak jest podstaw do odmowy pomocy z tego tylko względu, że w okresie wcześniejszym sprawa została rozstrzygnięta, gdy nie zachodziła potrzeba udzielania świadczeń opiekuńczych. Z tych względów wnioski zgłoszone po upływie dłuższego czasu, względnie powołujące się na okoliczności, które uzasadniają potrzebę pomocy, a w związku z tym i odwołania należy traktować jako nowe sprawy i merytorycznie je rozpatrywać. Odstępstwa od tej zasady możliwe są jedynie w odniesieniu do wniosków, zgłoszonych bezpośrednio po wydaniu prawomocnych orzeczeń względnie niezawierających istotnych przyczyn, które by uzasadniały zmianę pierwotnego stanowiska władz.

Należy również podkreślić okoliczność, że gminy często nie wykonywają prawomocnych orzeczeń władz odwoławczych, mocą których zostały zobowiązane do udzielania świadczeń, na skutek czego znowu dopuszczają się naruszenia ciężących na nich obowiązków ustawowych.

Wreszcie daje się zauważyć, iż niektóre związki samorządowe odmawiają udzielenia pomocy, mimo istnienia obiektywnych ku temu warunków, tylko z tego powodu, iż istnieją osoby zobowiązane z jakiegokolwiek tytułu do udzielania świadczeń, które rozporządzają dostatecznymi środkami dla zaspokojenia tych potrzeb. Stanowisko to jest niesłuszne, gdyż w myśl przepisów ustawy o opiece społecznej na gminie ciąży obowiązek udzielenia świadczeń, gdy zachodzi tego potrzeba bez względu na jakiekolwiek inne okoliczności. I jedynie w wypadku, gdy istnieją wobec podmiotu opieki osoby zobowiązane, posiadające dostatecz-

ne środki — gmina winna pomocy koniecznej udzielić, mając regres do wyżej wspomnianych osób o zwrot poczynionych wydatków.

Niewątpliwie powyższe uchybienia przy stosunkowo niskim poziomie uświadczenia osób ubiegających się o pomoc co do trybu postępowania i właściwości władz stanowią między innymi przyczynę ciągłego wnoszenia zażaleń, a także i odwołań do wyższych władz, z pominięciem władz właściwych, względnie wnoszenie odwołań w terminie opóźnionym lub zwracanie się do władz centralnych z prośbami i zażaleniami, zresztą w wielu przypadkach uzasadnionymi.

Celem zapewnienia zgodności postępowania władz samorządowych i rządowych w sprawach opieki społecznej z obowiązującymi przepisami z jednej strony, oraz zapobieżenia przynajmniej częściowemu napływowi zażaleń do podległych władz, co można skutecznie jedynie w drodze ogólnych pouczeń i zarządzeń oraz w drodze ścisłego i stalego nadzoru nad wykonywaniem przez gminy ich ustawowych obowiązków — Ministerstwo Opieki Społecznej prosi Urząd Wojewódzki o:

a) wydanie podległym władzom zarządzeń i instrukcyj co do przestrzegania przepisów prawa formalnego i materialnego oraz rzeczowego ustosunkowania się do spraw osób, ubiegających się o pomoc z tytułu opieki społecznej;

b) sprawowanie stałego nadzoru nad wykonywaniem przez gminy ustawowych obowiązków przy wykorzystaniu wszelkich przysługujących władzom nadzorczym uprawnień, jak wydawanie zarządzeń, instruowanie w czasie przeprowadzanych inspekcji itp.

Przyjmowanie lekarzy do służby państwowej, samorządowej, w ubezpieczalniach społecznych i t. p.

Okólnikiem z dnia 4. X. 1938 r. skierowanym do P. P. Wojewodów, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 30 poz. 184) Minister Spraw Wewnętrznych komunikuje:

Ustawa z dnia 30. VII. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 449) uzależnia prawo wykonywania stałej praktyki lekarskiej od dwuletniego zamieszkiwania i wykonywania praktyki lekarskiej w miejscowościach pozbawionych dostatecznej pomocy leczniczej. Warunek ten obowiązuje jednak tylko lekarzy, którzy będą zapisani na liście członków izby lekarskiej dopiero po dniu 1. IV. 1939 r. Czasowo do lat pięciu mogą jednak i ci lekarze oddawać się leczeniu bez wypełnienia tego warunku.

Aby skłonić tych lekarzy niezwłocznie po odbyciu praktyki szpitalnej, jak również lekarzy starszych do osiedlenia się w miejscowościach pod względem opieki lekarskiej upośledzonych, Pan Prezes Rady Ministrów okólnikiem Nr 17 z dnia 26. VIII. 1938 r. zarządził, aby we wszystkich działach zarządu państwowego oraz w instytucjach nadzorowanych przy obsadzaniu stanowisk lekarskich pierwszeństwo mieli lekarze, którzy przy równych kwalifikacjach mogą się wykazać co najmniej 2-letnią praktyką w gminach wiejskich lub miastach, liczących poniżej 5 tysięcy mieszkańców, nie będących siedzibą powiatowych władz administracji ogólnej.

Proszę Panów Wojewodów o ścisłe przestrzeganie wytycznych powyższego zarządzenia przy przyjmowaniu lekarzy do służby państwowej w instytucjach kierowanych i nadzorowanych przez Panów. To samo dotyczy przełożonych związków samorządowych i międzykomunalnych.

Akcja pomocy zimowej dla bezrobotnych.

Pan Minister Spraw Wewnętrznych wydał do Panów Wojewodów i Komisarza Rządu na m. st. Warszawę następujący okólnik z dnia 30. IX. 1938 r. (Dz. Urz. M. S. W. Nr 29, poz. 183):

Akcja pomocy zimowej w roku 1938/39 oparta będzie na zasadach analogicznych do zasad, na jakich prowadzono ją w latach ubiegłych.

Wobec konieczności zapewnienia tej akcji sprzyjających warunków rozwoju — zanim wydane zostaną bardziej szczegółowe zarządzenia władz państwowych względnie Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym — polecam P. P. Wojewodom:

1) poprzeć jak najenergiczniej zbiórkę plodów rolnych, prowadzoną przez lokalne komitety Funduszu Pracy na rachunek pomocy zimowej oraz w niektórych miejscowościach przez Komisje Likwidacyjne obywatelskich komitetów zimowej pomocy bezrobotnym. Stanowi to w obecnej chwili niezmiernie pilny postulat z uwagi na to, iż opóźnienie zbiórki plodów rolnych, specjalnie zaś ziemniaków, stanowiących podstawowy artykuł spożycia masowego, może podważyć powodzenie akcji, a ponadto spowodować narażenie zebranych artykułów na zepsucie z powodu mrozów itp.;

2) wydać zakaz urządzania jakichkolwiek zbiórek publicznych w pierwszych dwóch tygodniach grudnia 1938 r., oraz pierwszych dwóch tygodniach marca 1939 r., w którym to czasie zostaną zorganizowane zbiórki publiczne, (uliczne) na rzecz pomocy zimowej, oraz wstrzymać wydawanie dalszych pozwoleń na urządzanie w czasie trwania akcji, tj. w miesiącach od listopada 1938 r. do kwietnia 1939 r., jakichkolwiek zbiórek publicznych z wyjątkiem zbiórek na cele związane z uczczeniem pamięci Marszałka J. Piłsudskiego, na F. O. N. i F. O. M. Pozwolenia na urządzanie zbiórek, wydane do dnia otrzymania niniejszego pisma pozostaną w mocy, o ile nie dotyczą okresów pierwszych dwóch tygodni w miesiącach grudnia 1938 r. i marca 1939;

3) udzielić jak najwydatniejszego poparcia akcji pomocy zimowej stosownie do wskazań, jakie wydane zostaną przez Naczelny Komitet Wykonawczy Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym po jego ukonstytuowaniu się, a w szczególności współdziałać w organizacji komitetów wojewódzkich i komitetów niższych stopni według zasad, które ustali Naczelny Wydział Wykonawczy Ogólnopolskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

Pomoc zimowa.

Dnia 14. X. 1938 r. odbyło się zebranie Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, na którym p. min. Opieki Społecznej jako przewodniczący Komitetu powiedział m. in.:

Stan rynku pracy, który mimo wielkich wysiłków i pomyslnego rozwoju gospodarczego Państwa nie może jeszcze całkowicie wchłonąć przyrostu ludności i poszukujących pracy ze wsi oraz doświadczenie dwuletnie pomocy zimowej, uwalnia mnie od ponownej motywacji konieczności kontynuowania akcji naszej i jej dobrowolnego charakteru. Zapewne, ten i ów zniecierpliwiony obywatel rzuci może nieraz bez głębszego zastanowienia: „Lepszy byłby już podatek“. Ktokolwiek jednak wglębił się w rolę i metody działania pomocy zimowej, lub choćby uważnie przeczytał nasze sprawozdanie, ten musiał dojść do przekonania, że podobnie wielkie osiągnięcia możliwe są wyłącznie w warunkach dobrowolnego charakteru akcji.

Zwróćmy przede wszystkim uwagę w sprawozdaniu na jeden godny podkreślenia fakt. Ilość bezrobotnych, objętych zasiłkami ustawowymi i pomocą zimową przewyższała niejednokrotnie w 1938 r. aktualny stan zarejestrowanego bezrobocia. Wobec tego zaś, że aparat rozdzielczy nie rozdaje bezkrytycznie świadczeń, a kwalifikuje każdego bezrobotnego, znaczy to, że pokrywamy istotne potrzeby, a nie tylko wypływające z litery ustawy, ograniczającej z natury rzeczy świadczenia proporcjonalnie do wkładek zabezpieczenia i możliwości budżetowych Państwa.

Wspomnę jeszcze o tym, że kierując się zasadą dostarczania przede wszystkim bezrobotnym pracy, „Pomoc zimowa” wpływa np. na wcześniejsze uruchamianie robót publicznych, niżby to mógł uczynić Fundusz Inwestycyjny. Jeżeli dodamy jeszcze takie możliwości, jak intensywniejsza pomoc doraźna dla miejscowości, dotkniętych klęską nieurodzaju, jak to miało miejsce w roku sprawozdawczym, lub innymi klęskami żywiołowymi, otrzymany obraz elastyczności i użyteczności akcji naszej, o której kierunku i charakterze decydują niejako sami ofiarodawcy za pośrednictwem zasiadającego tu Komitetu.

Wyjątkowa skrupulatność i przejrzystość przedłożonego Państwu drukowanego sprawozdania Naczelnego Wydziału Wykonawczego pozwala mi nie przytaczać szczegółowych cyfr. Uważam jednakże za swój obowiązek wyciągnąć wnioski z akcji przeprowadzonej i przytoczyć zasady, na jakich oprzeć się zamierzamy w akcji przyszłej, skoro występujemy do społeczeństwa o dalsze świadczenia. Zaczęnie tedy od słabej, że tak ją określe, strony naszej akcji.

Łatwość jej przeprowadzenia, a przede wszystkim możliwość najmniejszych obciążenia indywidualne obywateli uzależnione są od powszechności świadczeń. Osiągnięto już znaczne sukcesy w tej dziedzinie, lecz jeszcze jest wiele do zrobienia. Odpowiednie cyfry sprawozdania mówią o tym, że jedne grupy społeczne, czy branżowe świadczyły ponad zadeklarowane kwoty, czy ustalone normy, inne zaś bądź częściowo, bądź też całkowicie uchyliły się od świadczeń. Z uwagi na potrzeby i głosy społeczeństwa doszło do tego, że niektóre komitety obywatelskie chwyciły za broń niemilą, lecz niestety skuteczną: po wyczerpaniu wszelkich środków namowy i wielokrotnych upomnień osobistych zastosowały publiczne, imienne wezwania do uiszczenia świadczeń według norm ustalonych przez same reprezentacje danych grup ofiarodawców. Muszę stwierdzić, że domagali się tego wszędzie ci obywatele, którzy wywiązali się ze swoich deklaracji. „Daję ja, niechże daje i mój sąsiad”, takie było powszechne wołanie, które musiało doprowadzić do pewnych nacisków ze strony poszczególnych komitetów bez presji centralnej.

Intensywnie prowadzona propaganda, zdecydowana pomoc całej prasy sprawiła, że od połowy kwietnia zaczęły wzrastać z dnia na dzień, tak, że ten ciężki miesiąc zakończono bez deficytu. W sprawozdaniu na str. 14 czytamy: „W końcowym, a więc z natury rzeczy najsłabszym okresie akcji zbiórkowej, przypadającej od 1 maja do 15 czerwca, dochody z ofiar w gotówce nie tylko nie zmalały w stosunku do poprzednich miesięcy, lecz przeciwnie, przekroczyły ich przeciętne wyniki”. Zastosowanie wspomnianej presji moralnej sprawiło, że ten półtoramiesięczny okres dał przeszło 5.776 tys. zł, podczas gdy poprzednie 5 miesięcy największego nasilenia akcji dały w sumie 16.200 tys. zł czyli w przeliczeniu na okres półtoramiesięczny — 4.860 tys. zł. Jakkolwiek cyfry te dowodzą, że nawet opieszali obywatele pod wpływem głosów społeczeństwa zaczęli się wywiązywać ze zobowiązań, to jednak pełnowartościowymi są ofiary wpływające z początkiem akcji, bo to pozwala

normalnie prelimitować i ustalać wysokość świadczeń. W roku bieżącym dolożymy wszelkich starań, by bez uciekania się do środków nadzwyczajnych osiągnąć powszechność świadczeń, która jest warunkiem nie tylko zaspokojenia, nie tylko najprymitywniejszych potrzeb masy bezrobotnych, lecz i osiągnięcia imponderabilów, o których wspominałem na wstępie.

Ważne jest również zagadnienie wysokości świadczeń, przypadających na bezrobotnego, czy na rodzicko. Jest to oczywiście wprost proporcjonalne do zebranej kwoty ogólnej i do ilości osób, korzystających z pomocy zimowej. Przyznajemy, że świadczenia te są bardzo skromne, ale są one ustalane w granicach możliwości. Preliminując na okres następny kwotę mniej więcej równą osiągniętej w roku 1937-38, podniesienie przeciętnej świadczeń w drodze powiększenia wpływów zależne jest od jeszcze bardziej skrupulatnego badania potrzeb w poszczególnych wypadkach, na co pozwala już wysoka sprawność aparatu technicznego. Przy tej okazji apeluję zarówno do zrzesseń pracowniczych, jak i do samych bezrobotnych, by zgłaszali się o pomoc istotnie tylko najbardziej potrzebującej, gdyż nie wywołane koniecznością uzyskiwanie pomocy wpływa na obniżanie świadczeń dla tych, którzy są całkowicie pozbawieni środków egzystencji. Szczególnie dotyczy to posiadających stosunkowo wysokie zarobki wykwalifikowanych pracowników sezonowych, którzy zawsze, niezależnie od sytuacji gospodarczej, żyli cały rok z pracy wykonanej w sezonie. Sprawa ograniczenia świadczeń dotyczy również osób, trwale do pracy niezdolnych wskutek niedomogów fizycznych, które zawsze pozostawały i w dalszym ciągu pozostawać muszą na pieczy opieki społecznej samorządu. Te i tym podobne środki pozwolą przypuszczalnie powiększyć przeciętne świadczenia dla bezrobotnych lub co najmniej w pełni pokryć ilościowo potrzeby bezrobotnych.

Mam wrażenie, że wyważalnym otwarte drzwi, gdybym się dłużej zatrzymywał nad zagadnieniem pomocy dla dzieci i młodzieży. Naczelnny Wydział Wykonawczy jednogłośnie uchwalił otoczyć szczególną opieką w możliwie najszerszym zakresie tych przyszłych obywateli od których stanu fizycznego i moralnego zależy siła narodu i Państwa. Zresztą 800 tys. w roku sprawozdawczym dzieci, dożywianych miesięcznie, świadczy wymownie o tym, że i do tego przywiązaaliśmy do tego zagadnienia wielką wagę.

Muszę jeszcze w końcu poruszyć kwestię zapracowania a świadczeń. Usunęliśmy w tej mierze nieporozumienia. Jak już powiedziałem, wychodzimy z założenia udzielania w zasadzie pomocy w formie zatrudnienia, gdzie to jest możliwe. Poszczególne Komitety Obywatelskie przystąpiły już do opracowania planu zatrudnienia na okres zimowy. Niektórym komitetom udało się to już w okresie sprawozdawczym i tam żadnych nieporozumień nie było. Jak zasada ta jest stosowana, świadczą o tym cyfry porównawcze: w okresie pomocy zimowej 1936-37 r. wartość zapracowanych świadczeń wyniosła około 5 milion. zł, zaś w okresie sprawozdawczym wyniosła już z górą 11 milion. zł. Planowe zatrudnienie pozwoli niewątpliwie wartość tę jeszcze zwiększyć, a tym samym godnie odpowiedzieć społeczeństwu ze strony korzystających z jego ofiarności bezrobotnych na pytanie co do celowości złożonej ofiary. Z drugiej strony tam, gdzie z jakichkolwiek powodów w okresie niesienia pomocy niemożliwe jest zatrudnienie, konieczna jest pomoc doraźna.

Przewodniczący Naczelnego Wydz. Wykonawczego Ogólnopolskiego Obyw. Komitetu Pomocy Zimowej Bezrobot-

nym zwołał inauguracyjne posiedzenie Wydziału, na którym po ukonstytuowaniu się Prezydium i Sekcyj wygłosił przemówienie, w którym omówił zadania tegorocznej akcji pomocy zimowej, ustalając hierarchię potrzeb, które winna ona zaspokoić. P. Minister podkreślił, że w pierwszym rzędzie pomocą powinni być objęci bezrobotni. Drugim zadaniem jest niesienie pomocy dzieciom i młodzieży która zapewniła by im przede wszystkim należyte odżywianie, następnie zaś ciepłą odzież i obuwie, a wreszcie, w miarę możliwości, opiekę lekarską.

Z kolei Wydział Wykonawczy, po referacie P. Ministra Dolanowskiego, przyjął wytyczne, którymi będzie się kierować akcja pomocy zimowej w r. 1938/39. Wytyczne te są następujące:

a) W zakresie zbiórki na pomoc zimową:

1. Zasada powszechności świadczeń na pomoc zimową winna być w całej pełni realizowana; wyjątki mogą być czynione tylko w indywidualnych wypadkach, uzasadnionych specjalną potrzebą.

b) W zakresie rozdawnictwa:

2. Konsekwentne stosowanie zasady odpłatności świadczeń pomocy zimowej przez udzielanie pomocy przede wszystkim w formie pracy w okresie korzystania ze świadczeń pomocy zimowej.

3. Przestrzegania zasady, że pomoc zimowa udzielana jest w naturze — wyjątek od tej zasady stanowią bezrobotni, zapracowujący świadczenia, którzy powinni otrzymywać pomoc częściowo w gotówce.

4. Przestrzegania zasady nieudzielania świadczeń pomocy zimowej bezrobotnym trwale niezdolnym do pracy, uprawnionym do świadczeń z samorządów lub z ubezpieczeń społecznych.

5. Eliminowanie z pomocy zimowej bezrobotnych, rekrutujących się z zawodów sezonowych, odpowiednio wynagradzanych w okresie robót, jak np. murarze, brukarze, cieśle itd., którzy w sezonie robót byli normalnie zatrudnieni.

6) Podniesienie przeciętnej ilości dożywianych dzieci oraz jakości udzielanych im świadczeń.

Po zebraniu Naczelnego Wydziału Wykonawczego odbyło się posiedzenie prezydium Naczelnego Wydziału Wykonawczego wraz z prezydium poszczególnych sekcji, poświęcone omówieniu planu i terminów prac sekcji.

Informacje o skazanych.

Na skutek porozumienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z Ministerstwem Sprawiedliwości i Ministerstwem Spraw Wojskowych, Ministerstwa te wydały zarządzenia,

aby zarówno cywilne jak i wojskowe władze sądowe, wykonujące wyroki w sprawach karnych, zawiadamiały bezwzględnie zarząd gminy (miejski) miejsca zamieszkania skazanego o dacie uprawomocnienia się każdego wyroku, którym sąd (cywilny lub wojskowy) orzekł utratę praw oraz o dacie, o której skazany odzyska utracone prawa.

Ogólne zarządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości zostało wydane jako okólnik Nr 1726 z dnia 25. V. 1934 r., nadto zaś zostało przypomniane ostatnio prezesom i prokuratorom sądów apelacyjnych pismem z dnia 13. V. 1938 r.; zarządzenie zaś Ministerstwa Spraw Wojskowych wydane zostało w dniu 12. IX. 1938 r.

W wyniku powyższego okólnika z dnia 24. IX. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 29, poz. 173) uchyla się okólnik Nr 56 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 3. X. 1935 r. i zarządza się, aby rubryka 17 rejestru mieszkańców była wypełniana otrzymywanymi od sądów informacjami, jak również informacjami, jakie w tym zakresie otrzymywać będą gminy z Rejestru Skazanych przy Ministerstwie Sprawiedliwości na skutek swoich sporadycznych zapytań.

Sprawa organizacji obchodu „Dnia Oszczędności“.

W dniu 31 X. 1938 r. dorocznym zwyczajem obchodzony będzie międzynarodowy „Dzień Oszczędności“, poświęcony propagandzie i krzewieniu idei oszczędności wśród najszerzych warstw społeczeństwa. Z inicjatywy Centralnego Komitetu Oszczędnościowego Rzeczypospolitej Polskiej, który zajął się zorganizowaniem „Dnia Oszczędności“ na terenie Rzeczypospolitej, mają powstać komitety lokalne w miastach prowincjonalnych.

Z uwagi na doniosłe znaczenie gospodarcze i wychowawcze oszczędności koniecznym jest, aby obchód „Dnia Oszczędności“ objął ogół ludności i odbył się w jak najdalszych zakątkach Polski. W związku z tym Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnym z dnia 7. X. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 30, poz. 187) prosi PP. Wojewodów o wydanie podległym władzom państwowym i samorządowym niezbędnych zarządzeń, zmierzających do poparcia z ich strony powyższej akcji.

Jednocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaznacza, że akcja propagandy oszczędności powinna posiadać charakter „bezimienności“, to znaczy powinna się odbywać z pominięciem indywidualnej propagandy na rzecz poszczególnych instytucji oszczędnościowych, a to w celu zaakcentowania przede wszystkim samej idei oszczędności, jako takiej, tudzież jej roli i znaczenia dla jednostki społeczeństwa i Państwa.

Ze Związku Gmin Województwa Śląskiego

W związku z odzyskaniem ziem Śląska Cieszyńskiego.

Z okazji wydania dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11. X. 1938 r. o zjednoczeniu odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego z Rzeczypospolitą Polską i włączenia tych ziem w skład województwa śląskiego, Związek Gmin Województwa Śląskiego wystosował pisma do pana wojewody dr Grażyńskiego oraz do wydziałów i przełożeń gmin powiatu cieszyńskiego i frysztackiego dając w nich wyraz radości ze

szczęśliwie zakończonej walki o złączenie tych ziem z Rzeczpospolitą Polską, a także z wspólnej obecnej pracy nad realizacją potrzeb ludności Zaolzia w samorządzie gminnym.

Ponadto redakcja „Orędownika Samorządu“ dostarczyła wszystkim zarządom gminnym powiatu cieszyńskiego i frysztackiego bezpłatnie swoje egzemplarze za rok 1936, 1937 i 1938

PORADNIK SAMORZĄDOWY.

Przepisy o dostawach i robotach na rzecz związków komunalnych w województwie śląskim.

Pytanie: Uprasza się o wyjaśnienie, czy obowiązuje na obszarze woj. śląskiego rozporządzenie z dnia 29. I. 1937 o dostawach i robotach na rzecz samorządu.

Odpowiedź: Na obszarze województwa śląskiego nie obowiązuje gminy śląskie ustawa z dnia 15. II. 1933 o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 127) oraz rozporządzenie wykonawcze do niej z dnia 29. I. 1937 (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 92), gdyż sprawa ta należy do zakresu ustawodawstwa autonomicznego. W myśl zaś art. 11 ustawy z dnia 19. VI. 1933 o zasadach gospodarki związków komunalnych oraz o egzekucji roszczeń pieniężnych do związków komunalnych z tytułów prawnoprywatnych (Dz. U. Śl. Nr 17, poz. 37) Śląska Rada Wojewódzka wyda w drodze rozporządzenia bliższe przepisy co do warunków przy dostawach i robotach, wykonywanych kosztem związków komunalnych. Jak donosiła prasa, Śląska Rada Wojewódzka rozporządzenie przedmiotowe już uchwaliła, lecz dotychczas nie zostało ono jeszcze ogłoszone.

Ponoszenie kosztów za dostarczony lokal dla władz legalizacji narzędzi mierniczych.

Pytanie: Kto jest zobowiązany do ponoszenia kosztów za dostarczony lokal dla Lotnego Urzędu Miar i Wag, podczas legalizacji miar i wag, czy koszty te ponosi gmina względnie Urząd Miar, czy też zainteresowani obywatele, tj. właściciele wag i miar.

Odpowiedź: W myśl art. 20 dekretu o miarach z dnia 8. II. 1919 r. w brzmieniu tekstu jednolitego, ogłoszonego obwieszczeniem z dnia 28. VI. 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 661 ex 1928) zarządy gminne obowiązane są dostarczyć dla czynności urzędowych władz legalizacji narzędzi mierniczych bezpłatnie odpowiednie pomieszczenia. Zarząd gminny dostarcza więc bezpłatnie pomieszczenie dla zbiórki legalizacyjnej z obszaru jego gminy.

Gdyby natomiast zbiórka legalizacyjna, zarządzona w danej gminie, obejmowała zainteresowanych z obszaru kilku gmin, to wszystkie gminy powinny uczestniczyć w kosztach dostarczania bezpłatnego pomieszczenia dla czynności zbiórki legalizacyjnej.

Od uczestników zbiórki legalizacyjnej obowiązany jest zarząd gminny — ale tylko na żądanie właściwej władzy legalizacji narzędzi mierniczych — pobierać opłaty, należne urzędowi miar z tytułu zbiórki i prze-

kazywać tej władzy pobrane kwoty za potrąceniem 3% od nich tytułem wynagrodzenia za czynności inkasowania.

Obowiązek świadczenia w naturze w gminach wiejskich o charakterze miejskim.

Pytanie: W myśl ustawy o utrzymaniu dróg publicznych mogą uchwalać rady gminne na cele budowy i utrzymania dróg gminnych w gminach wiejskich obowiązkowe świadczenia drogowe w naturze. W myśl ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych gminy wiejskie o charakterze miejskim posiadają uprawnienia finansowe miast. Czy więc w świetle tych przepisów rady gmin wiejskich o charakterze miejskim mogą uchwalać obowiązkowe świadczenia drogowe w naturze, przewidziane dla gmin wiejskich.

Odpowiedź: Uprawnienia finansowe miast zostały przyznane w myśl art. 60 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w Województwie Śląskim gminom wiejskim o charakterze miejskim, lecz tylko odnośnie do danin, przewidzianych w ustawie o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. Świadczy o tym wyraźne brzmienie cyt. art. 60, w myśl którego: „Przepisy niniejszej ustawy, dotyczące gmin miejskich mają zastosowanie także do gmin wiejskich o charakterze miejskim“. Ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych zawiera jedynie przepisy, dotyczące podatków komunalnych, a nie świadczeń w naturze, a świadczenia w naturze nie są podatkami, jak to wyjaśniło już orzecznictwo.

Świadczeń drogowych w naturze nie można też podciągać pod przepis art. 17 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, gdyż przepis ten reguluje kwestię poboru podatku inwestycyjnego.

W myśl zaś art. 23 ustawy z dnia 9. I. 1933 r. o utrzymaniu dróg publicznych w Województwie Śląskim (Dz. U. Śl. Nr 3, poz. 3) mogą rady gminne wszystkich gmin wiejskich uchwalać obowiązkowe świadczenia drogowe w naturze. Ponieważ nie ma w tej ustawie przepisu, który by tych uprawnień nie przyznawał gminom wiejskim o ch. m. i ponieważ art. 60 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych odnosi się tylko do danin, przewidzianych w tej ustawie, gminy wiejskie o charakterze miejskim mogą uchwalać obowiązkowe świadczenia w naturze na cele utrzymania dróg gminnych.

Mgr M.

Zamierzenia ustawodawcze

Śląska ustawa o opiece społecznej.

Projekt.

Określenie, cel i zakres opieki społecznej.

Art. 1.

Opieką społeczną w rozumieniu niniejszej ustawy jest zaspakajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych tych osób, które trwale lub chwilowo własnymi środkami materialnymi lub własną pracą uczynić tego nie mogą, jak również zapobieganie wytwarzaniu się stanu powyżej określonego.

Art. 2.

Opieka społeczna w zakresie powyższym (art. 1) obejmuje w szczególności:

- a) opiekę nad niemowlętami, dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza nad sierotami, półsierotami, dziećmi zaniedbanymi, opuszczonymi, przestępnymi oraz zagrożonymi przez wpływy złego otoczenia;
- b) ochronę macierzyństwa;
- c) opiekę nad starcami, inwalidami, kalekami, nieuleczalnie chorymi, upośledzonymi umysłowo i w ogóle nad niezdolnymi do pracy;
- d) opiekę nad bezdomnymi ofiarami wojny i szczególnie ciężko poszkodowanymi;
- e) opiekę nad więźniami po odbyciu kary;
- f) walkę z żebractwem, włóczęgostwem, alkoholizmem i nierządem;
- g) pomoc instytucjom opiekuńczym i prywatnym i współdziałanie z nimi.

Art. 3.

W zakresie zaspakajania niezbędnych potrzeb do życia (art. 1) opieka społeczna polega na dostarczaniu:

- a) koniecznych środków żywności, bielizny, odzieży i obuwia,
- b) odpowiedniego pomieszczenia z opałem i światłem,
- c) pomocy w nabyciu niezbędnych narzędzi pracy zawodowej i pomocy w dziedzinie higieniczno-sanitarnej,
- d) pomocy w przywróceniu utraconej lub podniesieniu zmniejszonej zdolności do pracy.

Prócz wyżej wymienionych za niezbędne potrzeby życiowe uważa się u dzieci staranie o religijno-moralne, umysłowe i fizyczne ich wychowanie, u młodocianych — pomoc w przygotowaniu do pracy zawodowej.

Nadto opieka społeczna obejmuje obowiązek sprawienia pogrzebu.

Art. 4.

W zakres opieki społecznej nad kalekami (art. 2 pkt c) wchodzi również obowiązek podejmowania wszelkich środków zaradczych dla ochrony przed kalectwem.

Kalectwem w rozumieniu niniejszej ustawy jest wrodzona lub nabyta choroba kości, stawów, mięśni lub nerwów albo brak ważnego członka lub jego części, stanowiące trwałą przeszkodę w posługiwaniu się tułowiem lub członkami i na skutek tego powodujące domniemany istotny uszczerbek w możliwości wykonywania pracy zarobkowej.

Art. 5.

W stosunku do będących we wieku szkolnym dzieci niewidomych i głuchoniemych pomoc z tytułu opieki społecznej obejmuje w szczególności stworzenie możliwości uczęszczania do odpowiedniej szkoły specjalnej a w razie potrzeby umieszczenia w odpowiednim zakładzie opiekuńczo-wychowawczym.

Na obszarze górnośląskiej części województwa w zakres pomocy, o której mowa w ustępie pierwszym, wchodzi wykonywanie obowiązków, wynikających z ustawy z 7 sierpnia 1911 r. o szkoleniu dzieci niewidomych i głuchoniemych (Zb. ust. pr. str. 168) z późniejszymi jej zmianami.

Art. 6.

Do zakresu obowiązków, wynikających z art. 2 pkt a) niniejszej ustawy należy przymusowe wychowywanie opiekuńcze nieletnich, przewidziane w osobnych przepisach ustawowych.

Art. 7.

Osobom zdolnym do pracy, potrzebującym pomocy z tytułu opieki społecznej, może być przydzielona odpowiadająca ich siłom i zdolnościom praca.

Przepisy niniejszego artykułu nie mogą być stosowane do kobiet, wychowujących dzieci, o ile by przez podjęcie się pracy miało ucierpieć wychowanie dzieci.

Art. 8.

Upoważnia się Śląską Radą Wojewódzką do wydawania rozporządzeń:

- a) o najniższej mierze świadczeń, przeznaczonych na zaspakajanie niezbędnych potrzeb oraz o sposobie udzielania tych świadczeń;
- b) o postępowaniu w sprawach zapobiegania kalectwu, o ile sprawy te nie wchodzą w zakres spraw unormowanych ustawodawstwem o ochronie pracy lub ustawodawstwa dotyczącego służby zdrowia oraz

c) o szkoleniu dzieci niewidomych i głuchoniemych i o wykonywaniu przymusowego wychowania opiekuńczego w zakresie, w jakim sprawy te nie są uregulowane osobnymi ustawami.

Rozgraniczenie obowiązków opiekuńczych.

Art. 9.

Obowiązek sprawowania opieki społecznej ciąży poza przypadkami, o których mowa w art. 14, na związkach samorządowych oraz Województwie Śląskim.

Obowiązek sprawowania opieki społecznej w myśl ustępu poprzedniego istnieje w stosunku do poszczególnych osób, o których mowa w art. 1 niniejszej ustawy tylko o tyle, o ile niezbędne potrzeby życiowe tych osób nie znajdują zaspokojenia przez korzystanie, z opartej na obowiązku prawnym, pomocy innych osób fizycznych lub osób prawnych, albo z wystarczającej opieki jakiegokolwiek publicznej lub prywatnej instytucji.

Art. 10.

Do obowiązków gmin miejskich i wiejskich należy bezpośrednio wykonywanie opieki społecznej w zakresie zaspakajania niezbędnych potrzeb do życia (art. 3) bądź w naturze, bądź w postaci zasiłków pieniężnych.

Art. 11.

Powiatowe związki samorządowe oraz gminy miejskie, wydzielone ze związków powiatowych, obowiązane są do zorganizowania i prowadzenia zakładów opieki całkowitej nad dziećmi i dorosłymi, nie wymagającymi opieki specjalnej.

Powiatowe związki samorządowe uzupełniają opiekę gmin wiejskich i miejskich, niewydzielonych ze związków powiatowych, przez zorganizowanie i prowadzenie urzędzeń, przeznaczonych do podniesienia stanu opieki, przekraczających zdolność finansową gmin, oraz przez udzielanie im pomocy materialnej na te cele.

Art. 12.

Gminy miejskie, stanowiące powiaty miejskie obowiązane są do zorganizowania i prowadzenia zakładów opieki doraźnej nad opuszczonymi, żebrzącymi lub wałęsającymi się nieletnimi (pogotowi opiekuńczych).

Art. 13.

Województwo Śląskie jest obowiązane do:

a) zorganizowania i prowadzenia zakładów dla poszczególnych kategorii dzieci i dorosłych, wymagających opieki specjalnej,

b) udzielania materialnej pomocy związkom samorządowym, a w szczególności gminom miejskim i wiejskim, nie mogącym sprostać swym obowiązkom w zakresie opieki społecznej z powodu braku środków.

Art. 14.

Obowiązki Państwa w zakresie opieki społecznej określają ustawy państwowe.

Art. 15.

Gminy miejskie i wiejskie obowiązane są do zwrotu Skarbowi Śląskiemu i powiatowym związkom samorządowym kosztów utrzymania w zakładach osób, mających prawo do trwałej opieki ze strony tych gmin, o ile w poszczególnych przypadkach koszt ta w całości lub częściowo nie zostaną pokryte przez osoby zobowiązane (art. 40).

Podlegający zwrotowi koszt utrzymania dziennego winien ograniczać się do świadczeń w zakresie, określonym w art. 3 i nie może przewyższać stawki, ustalonej przez Śląską Radę Wojewódzką.

Art. 16.

Powiatowe związki samorządowe obowiązane są zwracać gminom wiejskim i miejskim, niewydzielonym z powiatowego związku samorządowego, dwie trzecie przypadających na te gminy kosztów utrzymania w zakładach, wykonujących opiekę specjalną.

Art. 17.

Koszty utrzymania przekazanych do przymusowego wychowania opiekuńczego nieletnich ponosi Skarb Śląski.

Art. 18.

Województwo Śląskie oraz związki samorządowe obowiązane w myśl art. 11 i 13 do wykonywania opieki zakładowej mogą ją spełniać za pośrednictwem odpowiednich obcych zakładów opiekuńczych na zasadzie zawartej z nimi umowy.

Zawarcie takiej umowy przez związki samorządowe, o ile nie dotyczy ono wykonywania opieki za pośrednictwem zakładów, prowadzonych przez Państwo, Województwo Śląskie lub związki samorządowe wymaga uprzedniej zgody Wojewody Śląskiego.

Art. 19.

Śląska Rada Wojewódzka jest uprawniona do wydawania w drodze rozporządzeń przepisów określających:

a) jakie stałe urzędzenia obowiązane są prowadzić wszystkie lub niektóre gminy miejskie

i wiejskie oraz związki powiatowe w związku ze spełnianiem zadań, wynikających z art. 10 i 11;

- b) zakłady, jakie w myśl art. 11 i 13 mają zorganizować i prowadzić Województwo Śląskie, powiatowe związki samorządowe oraz miasta z nich wydzielone;
- c) zasady, na jakich winny być zorganizowane i prowadzone pogotowia opiekuńcze (art. 12);
- d) sposób uskuteczniania rozrachunków między Skarbem Śląskim i związkami samorządowymi oraz między związkami samorządowymi z tytułu kosztów opieki zakładowej (art. 15 i 16).

Śląska Rada Wojewódzka może w drodze rozporządzenia rozszerzyć obowiązek zorganizowania i prowadzenia pogotowia opiekuńczego również na inne, nieokreślone w art. 12, miasta lub na poszczególne powiatowe związki samorządowe oraz może zwolnić poszczególne miasta, wydzielone ze związków powiatowych z tego obowiązku.

Nabycie prawa do trwałej opieki.

Art. 20.

Prawo do trwałej opieki ze strony gminy nabywają obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, poza przypadkami wynikającymi z art. 23 — 25, przez co najmniej roczny pobyt w gminie.

Art. 21.

Okres roczny, uzasadniający prawo do trwałej opieki w gminie, rozpoczyna się z dniem faktycznego przybycia na obszar gminy.

Okres ten nie rozpoczyna biegu w razie przybycia na obszar gminy do zakładu leczniczego lub opiekuńczego.

Do rocznego okresu pobytu, o którym mowa w ustępie pierwszym, nie zalicza się okresów pobytu w gminie w okolicznościach, wykluczających wolne postanowienia co do wyboru miejsca pobytu oraz okresów korzystania w czasie pobytu w gminie ze świadczeń z tytułu opieki społecznej.

Art. 22.

Za przerwę w okresie pobytu, uzasadniającym nabycie prawa do trwałej opieki, nie uważa się dobrowolnego wydalenia się, jeżeli z okoliczności, w którym ono następuje, wynika zamiar zachowania pobytu.

Art. 23.

Kobiety, wychodzące za mąż, nabywają z chwilą zawarcia małżeństwa prawo do trwałej opieki w gminie, w której prawo to służy mężowi.

Prawo do trwałej opieki w gminie, nabyte przez zamążpójście, nie gaśnie przez owdowienie, rozwiązanie i rozdzielenie małżeństwa do czasu nabycia takiego prawa w innej gminie.

Art. 24.

Kobiety zamężne opuszczone złośliwie przez mężów, lub których mężowie przebywają w więzieniu oraz kobiety zamężne, o ile nie żyją we wspólnocie małżeńskiej i utrzymują się bez pomocy męża, nabywają prawo do trwałej opieki samodzielnie.

Art. 25.

Dzieci do lat 16, ślubne lub w myśl przepisów prawnych ze ślubnymi równouprawnione nabywają prawo do trwałej opieki w tej gminie, w której służy ono ojcu. Wszelkie zmiany w zakresie prawa do opieki ojca powodują te same zmiany w prawie do opieki dziecka.

W razie śmierci ojca dzieci do lat 16 nabywają prawo do opieki w tej gminie, w której prawo to miał w chwili śmierci ich ślubny ojciec, jeśli zaś matka przeżyła ojca, nabywają one prawo do opieki w gminie, w której przysługuje ono ich matce, o ile po śmierci męża nabyła ona własne prawo do opieki.

Dzieci do lat 16, ślubne, które w małżeństwie rozdzielonym prawnie lub faktycznie, w przypadkach, o których mowa w art. 24, pozostają przy matce, oraz dzieci nieślubne mają prawo do opieki w tej gminie, w której służy takie prawo matce, w razie zaś śmierci matki w gminie, w której prawo to służyło matce w chwili śmierci.

Utrata prawa do trwałej opieki.

Art. 26.

Prawo do trwałej opieki ustaje:

- a) przez nabycie tego prawa w innej gminie;
- b) przez jednoroczną trwałą nieobecność w gminie.

Jednoroczna trwałą nieobecność w gminie nie pozbawia prawa do trwałej opieki w gminie osób, posiadających to prawo stosownie do art. 23 — 25 niezależnie od miejsca pobytu.

Art. 27.

Okres rocznej trwałej nieobecności w gminie, uzasadniającej utratę prawa do opieki trwałej w gminie, rozpoczyna się z dniem faktycznego opuszczenia gminy.

Okres ten nie rozpoczyna biegu w razie opuszczenia gminy w związku z przyjęciem do zakładu leczniczego lub opiekuńczego oraz w razie emigracji poza granice Państwa.

Do rocznego okresu, o którym mowa w ustępie pierwszym, nie zalicza się okresów nieobecności w gminie w okolicznościach, wykluczających wolne postanowienie co do wyboru miejsca pobytu oraz okresów korzystania w czasie nieobecności w gminie ze świadczeń z tytułu opieki społecznej.

Art. 28.

Za przerwę w okresie nieobecności w gminie, uzasadniającą utratę prawa do trwałej opieki, nie uważa się powrotu, jeżeli z okoliczności, w których on następuje, wynika, że powrót nie został spowodowany zamiarem pozostania w gminie na trwały pobyt.

Obowiązek opieki tymczasowej.

Art. 29.

Każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej ma prawo do tymczasowej opieki ze strony gminy, na której obszarze przebywa w chwili, w której wynikła potrzeba opieki, bez względu na czas trwania pobytu. Gmina, która nie jest równocześnie zobowiązana do wykonywania opieki trwałej, może domagać się zwrotu wydatków od gminy zobowiązanej do trwałej opieki lub odesłać potrzebującego pomocy do tej gminy na jej koszt.

Art. 30.

Gmina, wykonująca opiekę tymczasową, winna jest rozpocząć dochodzenia w sprawie ustalenia gminy, zobowiązanej do wykonywania opieki trwałej najpóźniej w terminie miesięcznym, poczynając od dnia powstania tytułu do roszczenia o zwrot poniesionego wydatku.

Gmina, obowiązana do wykonywania opieki trwałej, do której zwrócono się z roszczeniem o zwrot wydatków lub do której zwrócono się z żądaniem wyjaśnień, dotyczących osób, nad którymi roztoczono opiekę, winna roszczenia rozpatrzyć oraz udzielić wyjaśnień na piśmie w terminie miesięcznym.

Nieudzielenie odpowiedzi na zgłoszone roszczenia w tym terminie należy uważać za odrzucenie roszczenia.

Art. 31.

Podlegające zwrotowi wydatki z tytułu opieki tymczasowej nie mogą przewyższać rzeczywistych i koniecznych kosztów, a o ile zaś dotyczą one opieki zakładowej, nie mogą przekraczać stawek, ustalonych stosownie do art. 15 ustęp drugi.

Wydatki na opiekę poza zakładową podlegają zwrotowi na zasadzie przedłożonych dowodów.

Art. 32.

Gmina, zobowiązana do wykonywania opieki tymczasowej, może zażądać zwrotu kosztów, poniesionych na sprawowanie opieki tymczasowej, od gminy, zobowiązanej do wykonywania opieki trwałej, jeśli przeprowadzone dochodzenia nie wykażą, by na terenie gminy, wykonywującej opiekę tymczasową, były osoby fizyczne lub prawne, zobowiązane z tytułu ustaw cywilnych lub innych tytułów prawnych do zaspokojenia niezbędnych potrzeb osoby wspieranej, lub o ile osoby te odmówią zwrotu kosztów opieki.

O ile w toku dochodzeń okaże się, że wspierana osoba posiada osoby, zobowiązane do zaspokojenia niezbędnych jej potrzeb w myśl ustępu pierwszego, gmina, wykonująca opiekę tymczasową żądając zwrotu kosztów od gminy, zobowiązanej do opieki trwałej, winna jest podać wszystkie znane jej dane, dotyczące tych osób.

Art. 33.

Odesłanie potrzebującego opieki do gminy, w której posiada on prawo do opieki trwałej, jest niedopuszczalne:

- a) jeżeli odesłanie połączone jest ze szkodą dla zdrowia lub życia,
- b) jeżeli gmina, zobowiązana do trwałej opieki, oświadczy gotowość zwrotu wszelkich kosztów, połączonych z wykonywaniem opieki.

Art. 34.

Odesłanie nie może nastąpić w żadnym wypadku wcześniej zanim gmina, do której potrzebujący opieki ma być odesłany, obowiązek swój opieki nad nim uzna i gotowość przyjęcia go oświadczy. Do tej chwili zaś, na wypadek sporu między dwiema gminami, aż do czasu rozstrzygnięcia tego sporu, udzielać powinna potrzebującemu opieki ta gmina, w której potrzebujący znajdował się w chwili powstania potrzeby opieki. Gmina ma w tym wypadku prawo do żądania zwrotu połączonych z wykonaniem tej opieki kosztów od właściwej gminy opiekuńczej potrzebującego.

Koszta odesłania ponosi gmina, obowiązana do trwałej opieki.

W razie opóźnienia w odesłaniu z winy gminy, świadczącej opiekę tymczasową, gmina ta traci prawo do roszczenia o zwrot kosztów za czas opóźnienia.

Art. 35.

Gmina, zobowiązana do opieki w myśl przepisów niniejszej ustawy, nie może potrzebującemu odmówić opieki z tego powodu, że pewne osoby fizyczne

lub prawne zobowiązane są do zaspokojenia jego niezbędnych potrzeb życiowych.

Z tytułu wydatków poniesionych na opiekę nad osobami, o których mowa w ustępie pierwszym, gminie służy prawo regresu do osób, zobowiązanych w myśl art. 40 — 42.

Opieka nad osobami, nie mającymi w żadnej gminie prawa do trwałej opieki.

Art. 36.

Opiekę nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie na obszarze Państwa nie mają prawa do trwałej opieki, wykonuje gmina pobytu. Koszta tej opieki ponosi Skarb Śląski.

Art. 37.

Za obywateli, nie mających w żadnej gminie na obszarze Państwa prawa do trwałej opieki, uważa się również osoby, dla których ustalenie takiego prawa okazało się niemożliwe mimo poczynienia przez gminę ich pobytu wszelkich odpowiednich stosownie do okoliczności dochodzeń.

Zwrot gminie pobytu kosztów opieki tymczasowej nad osobami, o których mowa w ustępie pierwszym, przez Skarb Śląski, nie pozbawia Skarbu Śląskiego prawa regresu do gminy, obowiązanej do trwałej opieki w razie późniejszego jej ustalenia.

Art. 38.

Śląska Rada Wojewódzka jest uprawniona do wydania w drodze rozporządzeń przepisów, określających sposób uskuteczniania rozrachunków między Skarbem Śląskim i gminami z tytułu kosztów opieki nad osobami, nie mającymi w żadnej gminie na obszarze Państwa Polskiego prawa do trwałej opieki.

Opieka społeczna nad cudzoziemcami.

Art. 39.

W sprawie praw do opieki społecznej cudzoziemców na obszarze działania niniejszej ustawy mają zastosowanie przepisy art. 15 ustawy z 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726).

Prawo regresu do osób zobowiązanych.

Art. 40.

Gminy miejskie i wiejskie, które na podstawie przepisów ustawy niniejszej udzieliły świadczeń z tytułu opieki społecznej, uprawnione są do żądania zwrotu tych świadczeń:

- a) od osób, które mimo posiadania przez nie w tym czasie własnych i dostatecznych środ-

ków na zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych korzystały z opieki społecznej oraz

- b) od osób fizycznych i prawnych, zobowiązanych prawnie wobec korzystających z opieki społecznej do zaspakajania ich potrzeb życiowych, w granicach tych zobowiązań.

Gminom, dochodzącym należności w myśl ust. 1 nie można przeciwstawić zarzutu, iż uprawnione są one do żądania zwrotu udzielonych świadczeń od innych związków samorządowych.

Art. 41.

Wezwanie do zwrotu kosztów z tytułu opieki społecznej kieruje gmina, uprawniona do żądania zwrotu, bezpośrednio do jednej z osób, wskazanych w art. 40.

Wezwanie powinno zawierać:

- a) oznaczenie gminy, wzywającej do zwrotu świadczeń,
- b) powołanie podstawy prawnej wezwania,
- c) imię i nazwisko osoby wezwanej,
- d) określenie stosunku prawnego między tą osobą a korzystającym ze świadczeń opieki społecznej,
- e) imię, nazwisko i inne dane, dotyczące tożsamości korzystającego ze świadczeń opieki społecznej,
- f) oznaczenie wysokości należności,
- g) termin płatności,
- h) pouczenie o środkach prawnych,
- i) pouczenie o skutkach nieuiszczenia należności lub nieskorzystania z przysługujących środków prawnych,
- j) pieczęć i podpis.

Art. 42.

Osoba wezwana może w ciągu 14 dni od daty doręczenia wezwania zgłosić za pośrednictwem gminy wzywającej do władzy nadzorczej (art. 45) nad tą gminą zarzuty niemożności całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów, braku obowiązku ich pokrycia lub niezachowania przy wezwaniu kolejności osób zobowiązanych.

W razie niewniesienia zarzutów w terminie, przewidzianym w ustępie 1, wezwanie uprawomocnia się i stanowi tytuł do ściągnięcia należności.

Art. 43.

Ustalone prawomocnie koszta opieki społecznej, podlegające zwrotowi od osób fizycznych lub prawnych, zobowiązanych do ich zwrotu z jakiegokolwiek tytułu prawnego, ściągane będą w trybie egzekucji administracyjnej.

Art. 44.

Wniesienie skargi do sądu powszechnego przez osoby, wezwane do zwrotu kosztów opieki społecznej po myśli art. 40, może dotyczyć jedynie nieistnienia prawnego obowiązku do ponoszenia tych kosztów i nie wstrzymuje wykonania decyzji wydanej stosownie do art. 41 — 43.

Prawomocny wyrok sądowy stanowi podstawę do wznowienia postępowania przed upływem lat trzech od daty uprawomocnienia się wezwania bądź decyzji (uchwały) władzy nadzorczej.

Ustalenia prawomocnego wyroku co do okoliczności wskazanych w ustępie 1 posiadają charakter wiążący.

Rozstrzygnięcie odwołań i sporów.

Art. 45.

Władzami nadzorczymi, powołanymi do rozstrzygnięcia odwołań przeciw decyzjom organów związków samorządowych, są:

- a) w razie odwołania, wniesionego od decyzji gminy wiejskiej lub miejskiej, niewydzielonej z samorządowego związku powiatowego — wydział powiatowy,
- b) w razie odwołania od decyzji gminy miejskiej, wydzielonej z powiatowego związku samorządowego — Wojewoda Śląski.

Art. 46.

Spyry w sprawach roszczeń rozrachunkowych między związkami samorządowymi podlegają rozstrzygnięciu:

- a) jeśli pozwana jest gmina miejska lub wiejska, mająca siedzibę na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego, w postępowaniu sporno-administracyjnym,
- b) jeśli pozwana jest gmina miejska lub wiejska, mająca siedzibę na obszarze cieszyńskiej części województwa śląskiego, przez właściwą dla pozwanej gminy władzę nadzorczą,
- c) jeśli pozwanym jest Skarb Śląski, przez Śląską Radę Wojewódzką.

Decyzje Śląskiej Rady Wojewódzkiej są ostateczne.

Art. 47.

Spyry w sprawie roszczeń rozrachunkowych Skarbu Śląskiego i związków samorządowych województwa śląskiego do związków samorządowych innych województw Rzeczypospolitej Polskiej i m. st. Warszawy z tytułu świadczeń na opiekę społeczną podlegają rozstrzygnięciu przez władze nadzor-

cze, wskazane w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 683) z zachowaniem przepisów tegoż rozporządzenia wzgl., o ile chodzi o województwa poznańskie i pomorskie, w trybie, wskazanym w § 2 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 10 czerwca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 367).

W sporach, o których mowa w niniejszym artykule, pojęcie trwałej opieki i opieki tymczasowej, wynikające z ustawy z 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) oraz z niniejszej ustawy, uważa się za równoznaczne.

Art. 48.

Każdy związek samorządowy jest uprawniony dochodzić swych roszczeń, wynikających z niniejszej ustawy, samodzielnie i bezpośrednio.

Art. 49.

Roszczenia i skargi przeciw Skarbowi Śląskiemu i związkowi samorządowemu o zwrot wydatków, poniesionych na podstawie niniejszej ustawy, przedawniają się we dwa lata po upływie roku, w którym one powstały.

Materialne środki na cele opiekuńcze.

Art. 50.

Koszty opieki społecznej, wykonywanej przez związki samorządowe, pokrywane być winny:

- a) z sum budżetowych związków samorządowych,
- b) z funduszy lub z dochodów z majątków, przeznaczonych na ten cel w myśl postanowień osób fizycznych i prawnych,
- c) z sum, przeznaczonych specjalnymi przepisami prawnymi,
- d) z sum dodatkowych, udzielanych przez Skarb Śląski (art. 13).

Połączenie ciał samorządowych.

Art. 51.

Dla ulżenia swym obowiązkom opiekuńczym tudzież dla skuteczniejszego sprawowania opieki społecznej mogą związki samorządowe łączyć się we wspólną jednostkę administracyjno-opiekuńczą.

Na obszarze, na którym obowiązują przepisy ustawy z dnia 19. VII. 1911 r. o związkach celowych (Zb. u. pr. str. 115), do połączenia takiego mają zastosowanie przepisy tej ustawy.

Na obszarze powiatu bielskiego i cieszyńskiego oraz miasta Bielska połączenie związków samorządowych w myśl ust. 1 może nastąpić na mocy decyzji Śląskiej Rady Wojewódzkiej.

Egzekutywa władzy nadzorczej.**Art. 52.**

W razie uchylania się związków samorządowych od wstawienia do budżetu lub uchwalenia poza nim wydatków, do których pokrycia są w myśl niniejszej ustawy zobowiązane, wprowadzi władza nadzorcza odpowiednie kwoty do budżetów odnoszących się do związków samorządowych.

Art. 53.

Jeżeli związek samorządowy mimo wezwania władzy nadzorczej w dziedzinie opieki społecznej nie wykonuje swojego obowiązku w granicach budżetu lub wykonuje go nienależycie, służy władzy nadzorczej prawo przeprowadzenia na koszt odpowiedniego ciała samorządowego niezbędnych zarządzeń.

Samorządowe organa opieki społecznej.**Art. 54.**

Organami opieki społecznej związków samorządowych są: opiekunowie społeczni i komisje opieki społecznej.

Art. 55.

W każdej gminie organ uchwalający gminy przeprowadzi na wniosek gminnej komisji opieki społecznej podział gminy pod względem terytorialnym na okręgi opiekuńcze i określi liczbę opiekunów społecznych w każdym okręgu, biorąc pod uwagę konieczność umożliwienia bezpośredniej styczności opiekunów społecznych z osobami, potrzebującymi opieki.

W każdej gminie winien być ustanowiony co najmniej jeden opiekun.

Art. 56.

Opiekunów społecznych wybiera na okres trzyletni organ uchwalający gminy na wniosek gminnej komisji opieki społecznej spośród osób, posiadających prawo wybieralności do organu uchwalającego gminy, a przynajmniej od roku stale zamieszkałych w gminie.

Ponowny wybór jest dopuszczalny.

Art. 57.

Od objęcia stanowiska opiekuna społecznego może się uchylić jedynie:

- 1) kto ukończył lat sześćdziesiąt,
- 2) kto wskutek ułomności fizycznej lub znacznie i trwale nadwątlonego zdrowia nie może pełnić obowiązków opiekuna społecznego,
- 3) kto przez okres trzyletni pełni obowiązki opiekuna społecznego,

4) kto piastuje urząd publiczny,

5) kto wskaże powody, które organ uchwalający uzna za dostatecznie ważne do uwolnienia od obowiązków opiekuna społecznego.

Art. 58.

Od uchwały w sprawie wyboru opiekuna społecznego osoba zainteresowana może się odwołać w terminie czternastodniowym do władzy nadzorczej, przy czym odwołanie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

Art. 59.

Stanowiska opiekuna społecznego można się zrzec przed upływem trzyletniego okresu jedynie w razie zaistnienia okoliczności, przewidzianych w punktach 2), 4) i 5) art. 57.

Organ uchwalający gminy na wniosek gminnej komisji opieki społecznej może w każdej chwili odwołać opiekuna społecznego.

W razie zrzeczenia się, odwołania lub śmierci opiekuna, bądź utraty przez niego prawa wybieralności (art. 56) organ uchwalający gminy na wniosek gminnej komisji opieki społecznej, niezwłocznie przystąpi do wyboru nowego opiekuna społecznego na czas pozostały do końca trzyletniego okresu.

Art. 60.

Obowiązkiem opiekuna społecznego jest:

- 1) inicjatywa i współdziałanie z organami gminnymi w zakresie wykonywania opieki społecznej,
- 2) czuwanie, by osobom opieki i pomocy potrzebującym była udzielona opieka w granicach obowiązujących przepisów,
- 3) badanie z własnej inicjatywy, względnie na żądanie zarządu gminy, osobistych i majątkowych stosunków osób, korzystających lub mających korzystać z opieki społecznej, dla ustalenia ich prawa do opieki oraz rodzaju i rozmiarów niezbędnej pomocy,
- 4) udzielenie w wypadkach nagłych pomocy doraźnej ze środków na ten cel przez gminę przeznaczonych i w sposób przez nią ustalony,
- 5) komunikowanie zarządowi gminy swoich spostrzeżeń i wniosków oraz składanie gminnej komisji opieki społecznej, przynajmniej raz do roku, sprawozdań z działalności,
- 6) wykonywanie czynności, przekazanych osobnymi przepisami.

Art. 61.

Stanowisko opiekuna społecznego jest honorowe i bezpłatne.

Opiekunom społecznym przysługuje prawo noszenia oznak, ustalonych przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Opiekunowie społeczni otrzymują z funduszków gminnych zwrot koniecznych wydatków, poniesionych w związku z wykonywaniem swych czynności.

Art. 62.

Opiekunowie społeczni przy pełnieniu obowiązków korzystają z ochrony prawnej, przysługującej urzędnikom państwowym.

Państwowe władze cywilne oraz władze samorządowe obowiązane są do udzielania opiekunom społecznym, na ich żądanie i za wylegitymowaniem, koniecznej pomocy w zakresie ich czynności.

Art. 63.

W każdej gminie miejskiej oraz w każdej gminie wiejskiej, liczącej ponad 5.000 mieszkańców ma być utworzoną gminna komisja opieki społecznej. Wydział powiatowy może nałożyć na gminę wiejską, liczącą mniej niż 5.000 mieszkańców, obowiązek utworzenia gminnej komisji opieki społecznej.

Gminnym komisjom opieki społecznej w gminach miejskich przysługuje prawo używania nazwy „miejska komisja opieki społecznej“.

W skład gminnej komisji opieki społecznej wchodzi: przewodniczący zarządu organu zarządzającego gminy, względnie inny wyznaczony przez niego członek tego organu, jako przewodniczący komisji oraz wybrani przez organ uchwalający, na początku jego kadencji członkowie tego organu i opiekunowie społeczni, w miastach zaś wydzielonych z powiatowego związku samorządowego ponadto przedstawiciele istniejących na obszarze miasta stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych.

Ogólną ilość członków gminnej komisji opieki społecznej, ilość wchodzących w jej skład opiekunów społecznych oraz sposób ich powoływania, listę stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych, których przedstawiciele mają wchodzić w skład komisji opieki społecznej w miastach wydzielonych z powiatowego związku samorządowego, jako też sposób wykonywania czynności przez gminną komisję opieki społecznej ustala regulamin, wydany przez organ uchwalający gminy.

Art. 64.

Zadaniem gminnej komisji opieki społecznej jest wydawanie opinii i inicjatywy w zakresie:

- 1) organizacji i sposobu wykonywania opieki społecznej na terenie gminy,

- 2) koordynowanie wykonywanej przez gminę opieki społecznej z działalnością opiekuńczą stowarzyszeń i instytucji, istniejących na terenie gminy,
- 3) sprawozdań i spostrzeżeń opiekunów społecznych,
- 4) podziału gminy na okręgi opiekuńcze, liczby opiekunów społecznych i wyboru kandydatów na opiekunów społecznych,
- 5) preliminarza wydatków gminy na cele opieki społecznej.

Art. 65.

W każdym powiatowym związku samorządowym ma być utworzoną powiatowa komisja opieki społecznej.

W skład powiatowej komisji opieki społecznej wchodzi: przewodniczący wydziału powiatowego, lub inny wyznaczony przez niego członek tego wydziału jako przewodniczący komisji oraz wybrani przez wydział powiatowy na początku jego kadencji członkowie wydziału powiatowego, opiekunowie społeczni z gmin, wchodzących w skład powiatowego związku samorządowego i przedstawiciele istniejących na obszarze powiatu stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych.

Ogólną ilość członków powiatowej komisji opieki społecznej, ilość wchodzących w jej skład opiekunów społecznych oraz sposób ich powoływania, listę stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekuńczych, których przedstawiciele mają wchodzić w skład powiatowej komisji opieki społecznej, jako też sposób wykonywania czynności przez powiatową komisję opieki społecznej ustala regulamin, uchwalony przez wydział powiatowy.

Art. 66.

Zadaniem powiatowej komisji opieki społecznej jest wydawanie opinii i inicjatywa w zakresie:

- 1) organizacji i sposobu wykonywania przez powiatowe związki samorządowe opieki społecznej,
- 2) koordynowanie działalności opiekuńczej gmin wiejskich i miast niewydzielonych z powiatowego związku samorządowego oraz stowarzyszeń i instytucji z zadaniami społeczno-opiekuńczymi powiatowego związku samorządowego,
- 3) preliminarza wydatków powiatowego związku samorządowego na cele opieki społecznej.

Art. 67.

Przy Urzędzie Wojewódzkim Śląskim zostanie powołana wojewódzka komisja opieki społecznej, w której skład wchodzi Wojewoda Śląski lub wyznaczony przez niego zastępca, jako przewodniczący komisji oraz wybrani przez Śląską Radę Wojewódzką na przeciąg lat trzech członkowie Śląskiej Rady Wojewódzkiej, opiekunowie społeczni będący członkami powiatowych wzgl. miejskich komisji opieki społecznej na obszarze województwa oraz przedstawiciele istniejących na obszarze województwa stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekunich.

Ogólną ilość członków wojewódzkiej komisji opieki społecznej, ilość wchodzących w jej skład opiekunów społecznych i sposób ich powoływania, listę stowarzyszeń i instytucji społeczno-opiekunich, których przedstawiciele mają wchodzić w skład wojewódzkiej komisji opieki społecznej, jako też sposób wykonywania przez wojewódzką komisję opieki społecznej czynności ustala regulamin, uchwalony przez Śląską Radę Wojewódzką.

Art. 68.

Zadaniem wojewódzkiej komisji opieki społecznej jest wydawanie opinii i inicjatywa w zakresie:

- 1) organizacji i sposobu wykonywania opieki społecznej przez Województwo Śląskie,
- 2) koordynowanie działalności społeczno-opiekunich powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych oraz stowarzyszeń i związków.

Art. 69.

W gminach wiejskich, liczących mniej niż 5.000 mieszkańców, w których komisje opieki społecznej nie będą utworzone (art. 63), uprawnienia gminnej komisji społecznej, określone w art. 64 niniejszej ustawy, wykonywać będzie organ zarządzający gminy; przewidziane w art. 60 sprawozdanie opiekunowie społeczni składać będą organowi uchwalającemu gminy.

Art. 70.

Sposób wykonywania obowiązków przez opiekunów społecznych określi instrukcja, którą wyda Śląska Rada Wojewódzka w drodze rozporządzenia.

Wypadki i sposób współdziałania z opiekunami społecznymi organów policji wojewódzkiej określi rozporządzenie Wojewody Śląskiego.

Władza zwierzchnia.

Art. 71.

Oдноśnie do władzy zwierzchniej w sprawach opieki społecznej mają na obszarze działania niniejszej

ustawy zastosowanie przepisy art. 22 ustawy z 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) z uwzględnieniem zmian, wynikających z późniejszych ustaw i rozporządzeń, wydanych przed dniem ogłoszenia niniejszej ustawy.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 72.

Do czasu utworzenia na obszarze powiatów bielskiego i cieszyńskiego powiatowych związków samorządowych:

- a) obowiązki wynikające z art. 11 wykonuje Województwo Śląskie; połączone z tym koszta, jako też wydatki, wynikające z art. 16, obciążają Skarb Śląski.

Przepisy ustępu pierwszego nie mają zastosowania do prowadzonych przez gminy miejskie lub wiejskie poszczególnych zakładów, naprowadzonych w art. 11 ustęp pierwszy, uruchomionych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

- b) przewidziane w art. 65 powiatowe komisje opieki społecznej zostaną powołane przy powiatowych władzach administracji ogólnej, przy czym w miejsce przewodniczącego wydziału powiatowego i wybranych przez wydział powiatowy członków wejdą starosta lub inny wyznaczony przez niego urzędnik starostwa, jako przewodniczący oraz osoby, powołane przez Śląską Radę Wojewódzką.

Art. 73.

Do czasu utworzenia na obszarze powiatów bielskiego i cieszyńskiego powiatowych związków samorządowych władzami, powołanymi do rozstrzygnięcia odwołań od decyzji gmin wiejskich i miejskich, niewydzielonych z powiatów (art. 45 p. a), są starostowie.

Art. 74.

Do czasu odmiennego uregulowania przez właściwe przepisy prawne przepisy art. 15 i 16 będą miały zastosowanie również do kosztów utrzymania chorych w zakładach psychiatrycznych.

Art. 75.

Do postępowania, nieunormowanego niniejszą ustawą, mają zastosowanie przepisy ogólne o postępowaniu administracyjnym.

Art. 76.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą w zakresie unormowanym tą ustawą przepisy:

1. ustawy z dnia 8 marca 1871 w sprawie wykonywania ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcia (Zb. u. pr. str. 130) oraz późniejszych ustaw zmieniających te przepisy, a w szczególności ustawy z 19 lipca 1891 r. (Zb. u. pr. str. 301), ustawy z dnia 23 lipca 1912 r. (Zb. u. pr. str. 195) i ustawy z dnia 6 maja 1920 r. (Zb. u. pr. str. 280),
2. ustawy z dnia 30 maja 1908 o siedzibie uzasadniającej wsparcie (Dz. U. R. Niem. str. 381),
3. ustawy z dnia 20 kwietnia 1926 r. w sprawie tworzenia i utrzymywania żłóbków dla niemowląt (Dz. U. Śl. Nr 11, poz. 20),
4. §§ 22 do 31 ustawy z dnia 3 grudnia 1863 r. w sprawie uregulowania stosunków swojszczyzny (Dz. u. pr. Nr 203),
5. ustawy z dnia 27 lipca 1871 r. w sprawie uregulowania policyjnego wydalenia i szupaństwa (Dz. u. pr. Nr. 88).

Art. 77.

Do czasu odmiennego uregulowania przez właściwe przepisy prawne zachowują moc obowiązującą na dotychczasowym obszarze swej mocy obowiązującej ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy, ustawa z dnia 2 lipca 1900 r. o opiekuńczym wychowaniu nieletnich (Zb. u. pr. str. 264) oraz ustawa z dnia 7 sierpnia 1911 w sprawie szkolnego kształcenia dzieci niewidomych i głuchoniemych (Zb. u. pr. str. 168).

Art. 78.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Śląskiej Radzie Wojewódzkiej oraz Wojewodzie Śląskiemu.

Art. 79.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1939 r.